

Brengt kleur en inhoud in het dagelijks leven

terdege

40 jaar

Heerlijke hartige en
zoete recepten met een
vleugje **nazomer**

Nieuwe serie: aan de zijlijn

Dr. C.S.L. Janse was tot 2003 hoofdredacteur van het RD. Achter de schermen ging hij daarna gewoon verder.

Koninklijke Landgoederen

Langs het tuinpad van prins Frederik op De Horsten in Wassenaar. Het park is uniek door zijn grootsheid.

Een ijslollystokje als spalk

Zacht, schattig en o zo aaibaar. Maar wat als huisdier Pluis ziek wordt of een pootje breekt?

Bid om de vrede van Jeruzalem.

Psalm 122 : 6a

Vrede

Jeruzalem is wereldnieuws. Op het moment van dit schrijven, wacht de wereld op de reactie van Iran en bondgenoten. Het zijn adembenemend spannende dagen. De vrede, de shalom, is ver te zoeken. We horen wapengekletter, dreigende taal van wraak en haat en we zien de blindheid van de volken (Psalm 2). Het antisemitisme, tachtig jaar na de Holocaust, is diep beschamend. En de stem van de kerk? Zwijgen wij (opnieuw)? Niet zwijgen! Maar bidden! Bid om de vrede van Jeruzalem. Bid de grote Davidszoon, de Vredevorst, om Zijn shalom voor Israël en de volken. Waar Jood en heiden het Loofhuttenfeest zullen vieren, overdekt door God Zelf (Zacharia 14/ Openbaring 7:15). Bid om de komst van vrede van het nieuwe Jeruzalem, de bruid die voor haar Bruidegom is bereid.

Jeruzalem. Daar woonde God en daar komt Hij terug. Je hoeft niet in Jeruzalem te zijn om de vrede van God in Jezus Christus te kennen. Uitgaande vanuit Jeruzalem kwam het Evangelie van Gods Vrede tot ons. Wonder van genade. Leef je uit en door Gods shalom?

In deze spannende tijden zijn onze ogen op de Bewaarder van Israël gericht. We zien met Abraham uit naar de komst van de stad die fundamenten heeft. Binnen haar zijn de fonteinen van het heil geopend. Buiten is duisternis. Waar staat u?

MAGAZINE MET MEERWAARDE

5 maanden

8,40 p/m

Brengt kleur en inhoud in het dagelijks leven

terdege

40 jaar

Terdege is een magazine voor **HET HELE GEZIN** dat elke twee weken verrast. **VERDIEPING** en **ONTSPANNING** gaan bij ons hand in hand. Neem nu een abonnement en ontdek het zelf.

Abonnees hebben voordeel!
ELKE TWEE WEKEN
Terdege als eerste in de bus.
KORTING op tickets voor het Kerstconcert en andere evenementen.

*Vijf maanden lang Terdege elke twee weken op de mat voor maar 42,-.
Daarna wordt uw abonnement omgezet in een jaarabonnement en betaalt u de reguliere prijs.*

Heerlijke hartige en zoete recepten met een vleugje nazomer

24 SEPTEMBER 2024 | NR. XX | € 6,25

Nieuwe serie: aan de zijlijn
Dr. C.S.L. Janse was tot 2003 hoofdredacteur van het RD. Achter de schermen ging hij daarna gewoon verder.

Koninklijke Landgoederen
Langs het tuinpad van prins Frederik op De Horsten in Wassenaar. Het park is uniek door zijn grootsheid.

Een ijslollystokje als spaak
Zacht, schattig en o zo aaibaar. Maar wat als huisdier Pluis ziek wordt of een pootje breekt?

TERDEGE.NL/TD * 055-5390498 * SCAN DE CODE

Een leien dakje

Volgend jaar krijgen we een heel druk reisjaar. Als we ten minste 'onze' buschauffeur Frans moeten geloven.

Half september start hij op een vrijdagmorgen rond halfzes zijn bus. De eerste Zeeuwse reizigers stappen in. Vervolgens maakt hij een slinger door het land. Ergens rond kwart over acht is de groep compleet en zitten we niet veel later vlak bij de Duitse grens aan een heerlijk stuk Limburgse vlaai. Op naar Cochem en Koblenz, voor een tweedaagse Terdege Vriendinnenreis.

Chauffeur Frans geeft regelmatig tekst en uitleg over de plaatsen waar we langsrijden.

Of het nu over de Romeinen, bruinkool of

daken met leitjes gaat - we steken onderweg ongemerkt heel wat op. De stemming zit er goed in. Zelfs zo dat we onmiddellijk zin krijgen in een nieuwe reis. Daarin is Frans ook wel een factor van betekenis. Want elke uitleg sluit hij af met: „Maar dat vertel ik jullie volgend jaar wel, als we in Engeland zijn.” Engeland wordt een kwartier later verruild voor Rome. En nog weer later voor Parijs. En Berlijn. De twee -meer dan gezellige- dagen vliegen voorbij dankzij alle gezelligheid en de fijne gesprekken. Ook het gebied blijkt een aanrader wat natuurschoon betreft. Wat slingert de Moezel prachtig langs wijngaarden, burchten en levendige dorpjes!

Van een eerder bezoek herinnerde ik me dat deze streek schitterend is in elke jaargetijde. Datzelfde geldt voor het koninklijke landgoed waar collega Martijn voor deze Terdege rondliep: de Horsten. In het voorjaar zijn daar de bollen, in mei de seringen en in het najaar wandel je erover een deken van beukennootjes. Natuur verveelt nooit!

Gisette

gisette@terdege.nl

10

38

„Je wilt een **10**
dier waar je
verantwoordelijk
voor bent, geen
pijn laten lijden.
Tegelijk zit er een
grens aan hoe ver
je met behandelen
kunt gaan.”

20

30

74

80

terdege Inhoud

BEZINNING

- 02 Meditatie
- 26 **BIJBELSTUDIE**
Wensbede voor Boaz en Ruth
- 30 **DS. W.P. EMAUS**
„Tijdens verjaardagen gaat het zelden over de vraag: „Heb jij de laatste dingen al geregeld?“”
- 35 Ogenblik
- 71 **JOUW VRAGEN**
Joden en Palestijnen

MENSEN

- 10 **DIERENKLINIEK**
„Je blijft je maar afvragen hoe ver je doorgaat met de zorg voor een dier”
- 20 **C.S.L. JANSE**
„Soms is het nodig om de dingen duidelijk te zeggen”
- 38 **PIETER EN ANJA VAN DIJK**
„Papoea's leven bij de dag. Dat hadden we overgenomen en het beviel ons prima”
- 60 **KOIDOKTER**
Wim Maat is dagelijks met kleurrijke karpers in de weer
- 88 Koningshuis
- 96 Wonen op nr. 40

ONTSPANNING

- 08 Contact
- 36 Onder ons
- 46 Oog in oog
In de woestijn
- 48 **PROEVEN VAN DE HERFST**
Zoete en hartige recepten van Marieke Blotenburg
- 56 Kennis van zaken
- 65 Vervolgverhaal Jenthe
- 66 Floors moestuin
- 74 **DE HORSTEN**
„Het grootse parklandschap is uniek. Je waant je hier niet in Zuid-Holland”
- 80 **CULINAIR**
Meer dan pinda's en chocola
- 84 **DIY**
Romper van ribtricot
- 92 Puzzels

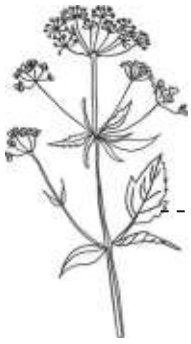
COLUMNS

- 19 Arien
- 29 Jolanda
- 45 Henrieke
- 59 Oude meesters
- 69 Abigail
- 70 Uit de pastorie
- 87 Jan de Vries
- 95 Alette

„De Engel des
HEEREN legerd Zich
rondom degenen,
die Hem vrezen, en
rukt hen uit”

(Psalm 34:8)

Contact

Terdege houdt van post

INSTAGRAM & FACEBOOK

We vroegen: blundert u weleens met namen of gezichten?

KRINGLOOP_DE_TERUGWINNING: Manlief belde een keer met een klant, de heer Stip. Aan het eind zei hij: „Nog een fijne dag, meneer Punt.”

MARITATERLOUW: Iemand met dezelfde naam als mijn man geapt met: „Hoi lieffie.”

MARTINA_GUIJT: Ik zag mijn schoonvader aan voor de stucadoor!

GERRIANNEVANT-LAND: De telefoon opnemen terwijl je Mens-erger-je-niet speelt. In plaats van m'n naam zei ik: „Een, twee, drie, vier.”

MARTINEB: Ik zei tegen Leuntje: „Steun-

tje, ik zal uw leunkousen aandoen.”

WILLIANNE_MAMAVAN2: Op 't voortgezet onderwijs, in een muisstille klas, de mentrix „mamma” noemen in plaats van mevrouw.

NELLIEKE: Moos riep vanachter de broodjesbar naar een klant, die hij aanzag voor de begrafenisondernemer van het dorp. „Hé, Willem!” Het bleek een dominee te zijn.

SUUZELKE: Ik verwisselde twee zwangere moeders, ze leken niet eens op elkaar!

HANNAHTIMMERMAN.7: Weleens...? Ze lachen zich soms naar thuis!

TROUWE ABONNEES

Terdege zet vijf trouwe abonnees in het zonnetje als dank voor hun jarenlange abonnement.

D. Adams-Van Middendorp uit Barneveld

B. Klomp uit Rouveen

M. Peene uit Middelburg

P.M.C. de Vries uit Stolwijk

A. van Zwienen uit Ridderkerk

Zij krijgen een cadeau toegestuurd.

ARJAN DE BIJL, MEDEWERKER KLANTCONTACT: „'s Avonds is het alweer vroeg donker. Dat betekent drukte bij ons, want mensen willen dan graag weer gezellig met een magazine op de bank. Ook regent er nog weleens een Terdege kleddernat. Natuurlijk sturen wij dan een nieuwe toe. Op de achtergrond zijn we al bezig met het regelen van de bezorging van ons extra dikke winternummer. Een abonnement op Terdege cadeau geven? Laat het ons weten!”

Ds. Emaus over voorbereiding op het sterven: „Het beste moet nog komen. De Hernhutters zeiden als iemand overleed, dat hij was "Heim gegangen", naar huis gegaan. Het echte vaderland is boven." Pag. 30

ZOMER- WOORDZOEKER

Zeker 2000 mensen stuurden de oplossing van de zomerwoordzoeker in. Het goede antwoord: "Zingen is tweemaal bidden". Dit zijn de winnaars:

1E PRIJS: Overnachting en ontbijt bij B&B No35 in Elspeet (bb35elspeet.nl): Bastine Kolders, Hendrik-Ido-Ambacht;

2E PRIJS: Vier toegangskaarten voor Burgers Zoo: Fam. Van der Wal, Alblasterdam;

3E PRIJS: Wilton spuitmondjeset (eenvoudiglevenshop.nl): Hannie van Voorden, Ochten;

4E PRIJS: Droogbloemenboek (uniqueflowersbylisette.nl): Sarah Dey, Uddel;

5E T/M 10E PRIJS: Notitieblok en meeschrijfboekje (terdege.nl/shop):

Klaas Kuiper, Rouveen; mevr. C.J. Waalboer-Aarnoudse, Opheusden; mevr. A.J. Mol-Bouman, Katwijk; Philippine Duijzer, Vierhouten; P. Naaktgeboren, Stellendam; C. Jeroense-Koppejan, Aagtekerke;

11E T/M 15E PRIJS: Terdege-agenda (terdege.nl/shop): J. Drenth, Tiendeveen; F. Wielaard, Vlaardingen; fam. K. van Belzen, Arnhem; mevr. M. Scheurwater-van Mourik, Kesteren en E. van 't Foort, Barneveld.

Fotopuzzel

„Wat een leuke puzzel!” En een puzzel was het inderdaad: onze zomerse fotopuzzel. Honderden mensen zaten urenlang te speuren naar Nederlandse eilanden.

Dit zijn de winnaars: **1E PRIJS:** overnachting voor vier personen bij dehoogtoud-alblas.nl: Anouk Sanderse.'s Gravenpolder; **2E PRIJS:** Vier toegangskaarten voor Burgers Zoo: Fam. L.A. Baas, Papendrecht; **3E PRIJS:** Hightea voor twee personen bij plattelandswinkeldeboomgaard.nl: P.G. Bij de Vaate, Rijssen; **4E PRIJS:** verrassingspakket t.w.v. 45 euro van inpakkenmetmarieke.nl: Ada van Gelder, Barendrecht; **5E PRIJS:** bon t.w.v. 40 euro door madeleineinterieur.nl: Jannie Francken, Waarder; **6E T/M 8E PRIJS:** koffiebeker en waterfles van terdege.nl: R. v/d Berg, Wekerom; Mariska Koppejan, Goes; Leni Mudde, Krimpen a/d IJssel; **9E EN 10E PRIJS:** agenda van Terdege: V. Erdin, Groningen; fam. Laros, Den Helder.

*Hebben de
Palestijnen recht
op de Westbank?*

**LEES EROVER
OP PAG. 71**

„Er is zelfs chemo voor je huisdier”

Zacht, schattig en o zo aai-
baar. Een huisdier is soms
als een verlengstuk van je
gezin. Het dierenbroertje
waarmee je nooit ruzie hoeft
te maken en dat altijd blij
is om je te zien. Maar wat
doe je als het beestje ziek
wordt? Hoever ga je om het te
laten behandelen?

TEKST: JACOMIJN ARIAKHAH

BEELD: WILLEMIENE SMITS

Pluis en Toby heten ze. De ene is knaloranje, de ander pikzwart, maar toch zijn het broertjes. De eerste is introvert, de laatste een echt knuffeldier. Als we 's morgens beneden komen, zeggen we: „Goe-demorgen, Toby!” Een opgewekt „mauwauw” is het antwoord. Dat ze ons eveneens waarderen, blijkt wel uit de cadeautjes die ze af en toe komen brengen. Een malse muis bijvoorbeeld. Of een heerlijk ratje.

Na twee jaar in ons huis zijn de kat-tenbroertjes echt onderdeel geworden van ons gezin. Gelukkig zijn ze goed gezond, die twee pluizenbollen. De dierenarts was laatst uitermate tevreden.

Maar wat te doen als ze ziek worden? Hoever ga je dan in de behandeling van je dier? Die kwestie kost menige huisdiereigenaar hoofdbrekens. Dat weet Annemarije Nijhuis uit Rijssen uit ervaring. Ze heeft vorig jaar haar kat moeten laten inslapen toen die blaasontsteking op blaasontsteking kreeg.

„Ik heb meerdere onderzoeken laten doen: een echo bijvoorbeeld en een bloedonderzoek. Ik wilde voor mezelf zeker weten dat ik er alles aan gedaan had om haar nog een kans te geven. Maar er bleek veel meer aan de hand te zijn.

Toen meerdere antibioticakuren niet hielpen, hield het op. Ik had nog met mijn kat naar een academisch dierenziekenhuis kunnen gaan, maar de kosten zijn daar torenhoog en dan had ze het waarschijnlijk nog niet gered.”

Moeilijk vond Annemarije dat wel, om afscheid te nemen van een geliefd huisdier. „Zij was wel echt mijn maatje. Als ik thuiskwam van mijn werk, was zij er. Als ik op de bank

zat, lag zij naast me.”

Wat voor haar de doorslag gaf, was de kwaliteit van leven van haar kat. „Behandel je een dier nog omdat je het zelf niet kwijt wilt, of omdat het dier er beter van wordt?”

In haar geval was het op een gegeven moment duidelijk dat haar kat het zelf ook genoeg vond. „Ze zocht mijn gezelschap niet meer, maar tolereerde mij alleen nog. Op de laatste dag voordat ik haar liet inslapen, vond ik haar bovenop mijn kast. Ze zocht een plekje waar ze alleen kon zijn. Dat doen wilde katten ook als ze doodgaan.”

Afweging

De afweging hoeveel je aan een huisdier spendeert, verschilt enorm per persoon, merken dierenklinieken. Alleen de financiële reikwijdte van iemands portemonnee al van grote invloed is op de behandeling. Soms zijn duurdere operaties geen optie, ook al zou het huisdier er baat bij hebben.

Het komt voor dat een diereneigenaar na een consult voor een ziek huisdier uit het zicht verdwijnt en niet ingaat op het advies voor een behandeling. Veel praktijken bellen dan na verloop van tijd altijd even naar de eigenaar om te horen of het dier alsnog geholpen is of om opnieuw mee te denken bij het zoeken naar een oplossing. Soms is er een betalingsregeling mogelijk, als het geld bij de eigenaar ontbreekt.

Los van de financiën is er nog de ethische vraag hoever je wilt gaan. Ook daarop verschilt het antwoord per persoon, weet Ellen Deelen, universitair docent bij de Faculteit Dierengeneeskunde van de Universiteit Utrecht. Zij promoveerde een paar maanden geleden op het onderwerp

„euthanasie van dieren en de rol van de dierenarts”.

Ze onderscheidt twee soorten huisdiereigenaren die dierenartsen voor dilemma's stellen. Het ene baasje wil tot het uiterste gaan in de behandeling van zijn dier, tot aan chemotherapie aan toe. Een dierenarts kan in het belang van het dier voorstellen om het in te laten slapen, maar heeft daar wel de toestemming van het baasje voor nodig. „Dit kan zorgen voor een gevoel van onmacht, bijvoorbeeld als de dierenarts ervan overtuigd is dat euthanasie de beste keuze is, terwijl de eigenaar dat niet zo ziet.”

Een ander spanningsveld ontstaat als een eigenaar het dier wil laten inslapen, terwijl er relatief weinig met het beest aan de hand is.

„In mijn proefschrift beschrijf ik opties die dierenartsen overwegen wanneer zij niet achter de euthanasie staan.”

Een voorbeeld van zo'n optie? „In de gezelschapsdierenpraktijk biedt bijvoorbeeld het herplaatsen van een dier soms uitkomst.”

Soms is de keuze voor een behandeling gewoon niet zwart-wit, zag Deelen tijdens haar onderzoek. En dat levert stress op, zowel voor dier-eigenaren als voor een dierenarts.

„Het is soms lastig te voorspellen wat medisch gezien de beste keuze is voor een dier.

Naast vragen over kwaliteit van leven en slagingskansen van mogelijke behandeling, spelen ook niet-medische factoren vaak een rol in het proces. Denk aan de band tussen de eigenaar en het dier. Deze contextuele factoren vragen in iedere situatie opnieuw om een zorgvuldige afweging, waarbij je soms moet kiezen tussen twee kwaden.”

WIE: ANNELIES DINGEMANSE UIT GOES
HUISDIEREN: TWEE KONIJNEN
EN EEN HOND

„Wij hebben vooral te maken met reguliere dierenartskosten, zoals inenting en zo. Behalve toen een van onze kinderen een keer een konijn liet vallen. Het dier begon in de nek van mijn zoon te krabben. Door de pijn liet hij los. Het diertje viel vanaf schouderhoogte op de grond. We zagen meteen dat zijn pootje scheef stond. Ik ben de dag erop naar de dierenarts gegaan. Die zei: „We kunnen het pootje amputeren. Dat kost tussen de 200 tot 300 euro.” De tweede optie, die zijn voorkeur had, was het dier opereren en een plaatje en pinnetjes in de konijnenpoot aanbrengen. Zo konden ze het behouden. Dat zou volgens mij rond de 500 euro kosten. Toen gingen we aarzelen, want het is tenslotte maar een konijn. We wilden nuchter zijn. Je kunt die dieren overal gratis ophalen en in de natuur zullen ze vast ook weleens iets hebben.

Ik heb met een vriendin gebeld, omdat we in dubio stonden. Zij zei: „Je kunt ook zelf proberen het pootje te spalken met een ijslollystokje en duct tape. Dat leek ons een goed idee. We hebben het pootje gespalkt en gaven ons konijn twee weken lang pijnstillende medicatie van de dierenarts. Na een tijdje ging het konijn aan het spalkje en de duct tape knagen. Toen hebben we het eraf gelaten. Het pootje kan hij nu weer gebruiken. Misschien staat het nog iets scheef, maar we kunnen niet merken dat het beestje er pijn aan heeft. Volgens mij is het goed geheeld.

We hebben de dierenartspraktijk verteld dat we geschrokken waren van de prijs en dat we de breuk zelf behandeld hebben. Daar reageerde de assistente positief op. Ze zei dat we het beestje een tijdje goed in de gaten moesten houden, maar was volgens mij vooral blij dat we wel actie ondernomen hebben om het dier te helpen. Toch blijft het een lastig om te bepalen hoeveel geld je wilt uitgeven voor medische kosten voor je huisdier. Je wilt een dier waar je verantwoordelijk voor bent geen pijn laten lijden. Het is ook onze christelijke opdracht om goed voor de natuur te zorgen. Tegelijk zit daar een grens aan als het om de kosten gaat, al is het denk ik heel persoonlijk waar die grens ligt. Zo zou ik bij onze hond eerder geneigd zijn meer geld uit te geven. Daarom reserveren we elke maand een bepaald budget voor de huisdieren, voor het geval er toch een keer iets is.” >>

Kosten

Wil je een huisdier aanschaffen? Wees je er dan van bewust dat de verzorging van elk dier de nodige kosten met zich meebrengt. Als het om een hond of kat gaat, heb je bijvoorbeeld te maken met:

- Inentingen (jaarlijks): ongeveer 30-50 euro per inenting
- Ontwormen (elk kwartaal): ongeveer 10 euro per kuur.
- Ontvlooiën (maandelijks): ongeveer 6 euro per pipet/pil
- Castratie/sterilisatie (optioneel, eenmalig): 50-450 euro, afhankelijk van (de grootte van) het dier.
- Routinecontroles (optioneel)
- Voer: 10-100 euro per maand (afhankelijk van het dier)

Bron: licg.nl

WIE: MARLEEN VAN BURG, TERNEUZEN
HUISDIEREN: VIJF POEZEN,
 DRIE KONIJNEN, ELF KIPPEN.

„We hebben een aantal keer redelijk hoge dierenartskosten gehad voor een konijn dat niet meer wilde eten. Als dat gebeurt, kan het binnen 24 uur afgelopen zijn met zo’n beestje. Drie keer wilde hij niet eten en zijn we naar de dierenarts gegaan. De vierde keer overleefde hij het niet. Hij is doodgegaan, terwijl we hem vasthadden. Ongemerkt stapelen de kosten zich dan op. Je betaalt voor een consult al snel honderd euro. In twee weken tijd hebben we zo bijna driehonderd euro uitgegeven. Toch hebben we er geen spijt van dat we dit voor ons konijn hebben betaald. Je krijgt een band met zo’n beestje, zeker toen hij ziek was en de hele tijd binnen stond.

We hebben ook eens een zieke kat gehad. Die was een jaar of vijftien toen ze schildklierklachten kreeg. Daar kreeg ze medicatie voor. We konden er ook voor kiezen om haar te laten behandelen in het universitair dierenziekenhuis. Dat zou vijfhonderd euro kosten en dan zou ze voor de rest van haar leven niet meer aan de medicijnen hoeven. We hebben toen uiteindelijk toch voor medicijnen gekozen. Wat meespeelde is dat het een zenuwachtig katje was, dat vast dikke stress had gekregen als we naar Gent waren gegaan. En we dachten dat ze vanwege haar leeftijd niet lang meer zou leven. Maar ze is bijna twintig geworden.

Het laatste jaar was deze kat doof en halfblind. Omdat ze zich niet meer kon wassen, lieten we een kattentrimster komen.

En omdat ze artrose had, kreeg ze een keer in de zes weken een injectie van 65 euro. Maar ja, je gaat zo’n beestje ook niet laten inslapen alleen omdat het steeds meer geld gaat kosten. We hebben het in huis genomen, dan moet je ervoor zorgen zolang je dat financieel kunt, vinden we.

Op een gegeven moment lazen we op internet dat cannabisolie ook werkt bij artrose bij katten. Dat was een stuk goedkoper dan die injectie. Toen zijn we daarop overgegaan.

Op een dag is ze aangereden. Dat vonden we echt heel moeilijk. Je wilt niet dat een beestje zo aan zijn einde komt. Aan de andere kant: misschien is het goed geweest. Je blijft je maar afvragen hoever je gaat met de zorg voor een dier. Het is toch een schepsel van God waar we de zorg voor hebben gekregen. Nu werd de beslissing voor ons genomen.

De grens van een behandeling ligt bij ons als een beest overduidelijk pijn lijdt. Als er geen opties meer zijn om die pijn te bestrijden, laten we het inslapen. Verder is het ook een beetje afhankelijk van de band die je met een dier hebt. Of we gemakkelijker afscheid nemen van kippen?” Lachend: „Nou, dat ligt eraan welke kip. We hebben er één die bijvoorbeeld lekker bij ons op schoot komt zitten.” >>

„De rekening die we pas na vier weken kregen, was hoog. Erg hoog. Zo'n hoge dierenartsrekening hadden we nog nooit gehad en hopen we ook nooit meer te krijgen.”

WAT KUN JE DOEN OM HOGE KOSTEN TEGEN TE GAAN?

- Zorg voor een spaarpot voor je huisdier.
- Ga op tijd naar de dierenarts, voorkom verergering van de klachten.
- Voorkom indien mogelijk dat je in de avond of in het weekend naar de dierenarts moet gaan.
- Bespreek van tevoren met je dierenarts wat de kosten van een behandeling zijn.
- Kun je bewijzen dat je van een uitkering leeft, dan kun je ook terecht bij een dierenartspraktijk voor minima.
- Zoek indien mogelijk naar goedkopere alternatieven voor een behandeling, zoals homeopathische medicatie.

Bron: doggo.nl

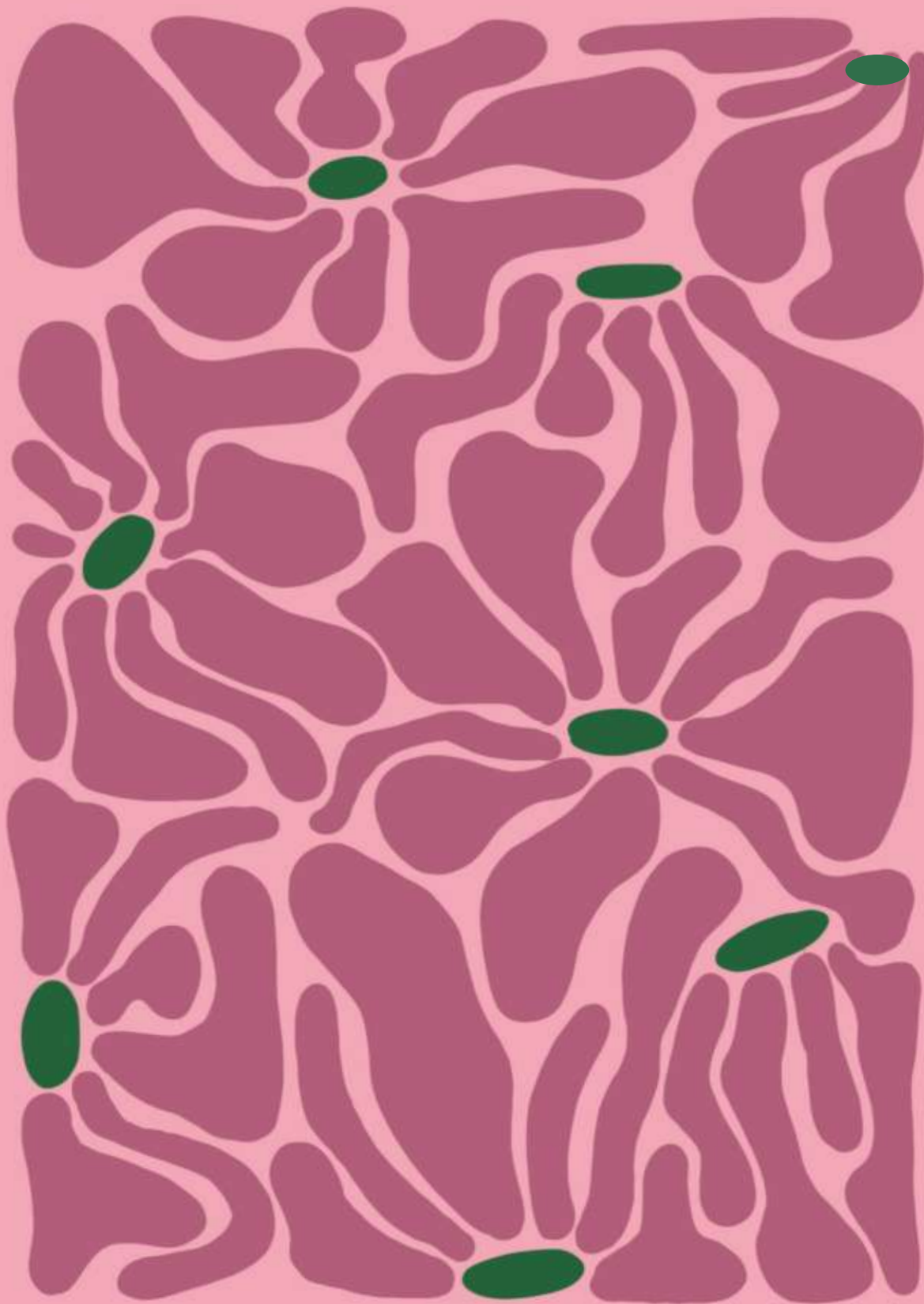

**WIE: COBY MIDAVAIN, MIDDELBURG
HUISDIEREN: EEN PAARD**

„We hebben altijd dieren gehad: poezen, een hond, paarden. Gelukkig hebben we bijna nooit een dierenarts voor ze nodig gehad. Toch zijn we een keer met onze poes Jip bij het universitair dierenziekenhuis in Gent beland. Jip was een lieve, grote, vriendelijke, gecastreerde kater van twee jaar. Een echte goedzak en een soort pleegvader voor de moederloze kittens die we opvangen voor het dierenasiel in Middelburg. Op een gegeven moment veranderde zijn gedrag naar de pleegkittens en hadden we in de gaten dat er iets met hem aan de hand was. Toen hij ook nog vocht ging vasthouden in zijn pootjes, zijn we naar onze dierenarts gegaan. Die besloot het nog even aan te zien. Maar wij vertrouwden het niet en zijn 's avonds naar de dienstdoende dierenarts gegaan. Die constateerde hartfalen en adviseerde om naar Gent te gaan, naar de

faculteit dierengeneeskunde. We besloten zijn advies op te volgen. Want, dachten we, ze onderzoeken hem, vinden de oorzaak van zijn klachten, geven ons medicijnen mee en dan mag hij weer naar huis. Heel naïef misschien. Want Jip moest blijven en na vier dagen is hij doodgegaan. Hij leed aan acuut hartfalen, waarschijnlijk veroorzaakt door een infectie van de rechterhartkamer. De rekening, die we pas na vier weken kregen, was hoog. Erg hoog. Zo'n hoge dierenartsrekening hadden we nog nooit gehad en hopen we ook nooit meer te krijgen. Onze dochter, van wie Jip was, heeft de rekening grotendeels zelf betaald, maar wij hebben wel bijgedragen aan die kosten. Of we nog een tweede keer met een kat naar Gent zouden gaan, weet ik niet. We zouden er nu wel eerst wat langer over nadenken. Want hoeveel we ook van onze beesten houden, het blijven natuurlijk dieren.” ●

Als je denkt dat je te klein bent om een verschil te maken,
heb je nog nooit een nacht met een mug doorgebracht.

- Afrikaans gezegde -

Principekwestie

Arien van Ginkel is vader van drie kinderen, onder wie een tweeling, en werkzaam als mediastrateeg.

Op zondag tank je niet. Dat is zo logisch dat verder niemand mij hoeft uit te leggen waarom dat eigenlijk niet mag. Maar waarom *is* dat eigenlijk logisch, vraag ik me af als blijkt dat het tankstation bij ons om de hoek juist op zondag het voordeligst is. Waarom zou je op zondag niet mogen tanken?

„Dat kan op alle andere dagen van de week ook”, was het hoofdargument dat rondzong in mijn jeugd. Dat ging op voor alles wat je op zondag niet deed. Duckjes lezen, voetballen en met vriendjes spelen, bijvoorbeeld. Dat kon je zes dagen per week doen. Maar niet op zondag.

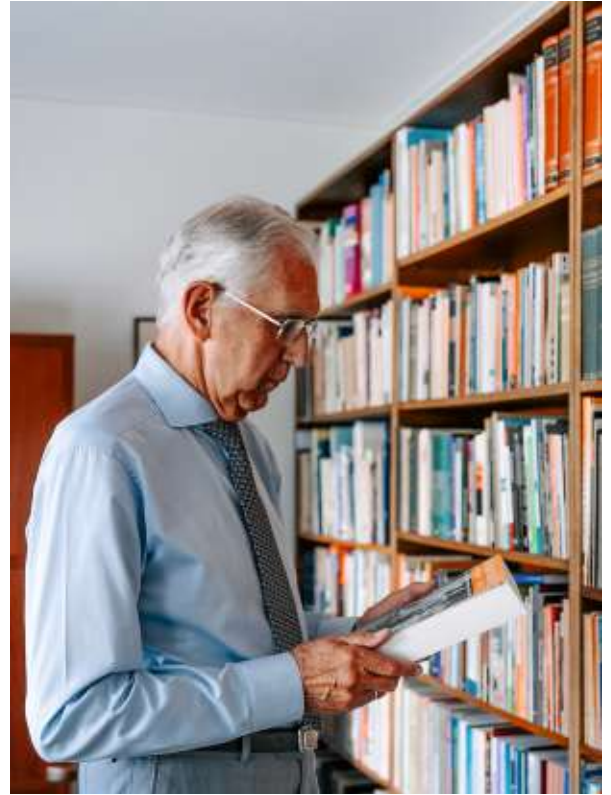
De zondag was een feestdag. En op een feestdag zijn er een boel dingen die je niet doet. We gingen toch ook niet de was ophangen, dweilen of een kast schoonmaken? Je wilt natuurlijk voorkomen dat er mensen voor je werken op zondag. Die snapte ik, dat staat in de Bijbel. Daarom mag je op zondag wel met de auto, niet met de bus. Zou dat ook betekenen dat je niet langs de snelweg mag tanken, maar wel bij de onbemande pomp om de hoek? Of is dat alsnog verkeerd, omdat de tankwagen op zondag de voorraden komt aanvullen? Maar mag je de benzine die zondags is bijgevuld dan wel op maandag tanken?

„Principes mogen wat kosten”, hoorde ik

vaak. En ook daar ben ik het mee eens. Maar even concreet; niet op zondag tanken kost me 6 cent per liter. Da's minstens 2 euro per tankbeurt. Mag het me zo veel kosten?

Het is zondag en ik rijd langs de pomp

Het is zondag en ik rijd weer langs de pomp. Er zou zo een liter of 35 in mijn tankje passen. Ik kan 2,10 euro besparen door even snel te tanken. Bijna val ik ten prooi aan de verleiding, maar dan besluit ik onder het mom “principes mogen iets kosten” rechtdoor te koersen. Voor 2,10 euro de zondag verkwanselen, dat weiger ik. Ik geef mezelf een schouderklopje en kroon mezelf tot gedegen en principiële christen. Nu alleen de terugweg nog.

AAN DE
ZIJLIJN

DEEL 1

Bezorgd over wissels die omgaan

Hij werd bekend als hoofdredacteur van het Reformatorisch Dagblad en de socioloog van de gereformeerde gezindte. In 2003 nam dr. C. S. L. Janse formeel afscheid van de krant. Achter de schermen ging hij gewoon verder. „Ik zou niet graag uitsluitend in en rond het huis bezig zijn.”

TEKST: HUIB DE VRIES **BEELD:** RENATE BLEIJENBERG-VAN LEEUWEN

Hun royale vrijstaande woning in Apeldoorn verwisselden Chris (81) en Corrie Janse (82) twee jaar geleden voor een kleiner exemplaar in Ugchelen. Voor een appartement voelden ze niet. Hoewel hij aan zijn lijf merkt dat hij geen zestig meer is, werkt Janse graag nog wat in de tuin. Naast het lezen en studeren, dat hij niet kan laten. Op een tafeltje in zijn werkkamer liggen "Pluche" van Femke Halsema, "Het valse leven" van Ute Scheub en "Reformatorische spiritualiteit" van dr. J. R. Beeke en enkele medeauteurs. De diversiteit is typerend voor de oud-hoofdredacteur van het Reformatorisch Dagblad. Hij kijkt graag breed om zich heen. Ook na zijn pensionering, in 2003, bleef hij schrijven voor de krant. Daarnaast publiceert hij regelmatig in De Saambinder, het landelijk orgaan van de Gereformeerde Gemeenten. Door journalisten van het Nederlands Dagblad wordt hij geregeld benaderd over actuele kerkelijke kwesties. „Kennelijk zien ze me daar nog steeds als de kenner van de bevindelijk gereformeerde kring.”

Pensionering

Hoewel hij er niet dramatisch over wil doen, ervoer hij zijn pensionering als een ingrijpende gebeurtenis. „Door de jeugdwerkloosheid in die tijd waren er allerlei regelingen voor vervroegde uittreding gekomen, zodat ouderen plaats konden maken voor jongeren. Nu zeg je: 60 is wel erg jong om te vertrekken. Dat vond ik destijds al.”

Lotgenoten zag hij verdergaan op het terrein waar ze altijd actief waren geweest, of juist overstappen naar totaal andere activiteiten. Zelf behoort hij tot de eerste categorie. „In de loop van de tijd had ik een breed netwerk, een zekere kennis en een bepaalde handigheid in het schrijven opgebouwd. Het is zonde

om die onbenut te laten. De eerste jaren bleef ik voor het RD commentaren schrijven, een keer of twee in de week.”

Ook door zijn nevenactiviteiten hield hij de blik ruim. Zo doceerde hij tot vier jaar geleden godsdienstsociologie en methodologie aan het Centrum voor Godsdienstonderwijs van

„Met Corrie heb ik een cursus Hebreeuws gedaan, aan de Theologische Universiteit Apeldoorn”

de Gereformeerde Gemeenten. In een verder verleden was hij lid van de raad van toezicht voor reformatrische huwelijksbureaus, voorzitter van het wetenschappelijk bureau van de SGP, lid van de gemeenteraad van Epe en van de Stichting Assistentie Eurofractie en had hij namens de SGP zitting in het Netherlands Institute for Multiparty Democracy (NIMD), een door de overheid bekostigd orgaan voor politiek vormingswerk in Derdewereldlanden. „Ik vind het leuk om een beetje in de running te blijven. Je spreekt her en der mensen en je hoort en ziet nog eens wat. Ik zou niet graag uitsluitend in en rond het huis bezig zijn. Tijdens bijeenkomsten ontmoet ik langzamerhand de generatie van mijn kleinkinderen. Het is aardig om face to face met jonge mensen van gedachten te wisselen of via publicaties met hen in contact te komen.”

Reizen

Dankzij het NIMD maakte hij kennis met het Afrikaanse continent en de Afrikaanse cultuur. „Ik ben een paar keer in Ghana en Mozambique geweest, één keer in Burundi. Je ontmoet daar mensen met heel andere achtergronden.” De toegomen vrije tijd gaf hem de ruimte om

daarnaast frequenter met zijn vrouw reizen te maken. „We zijn een paar keer naar Amerika en Israël geweest, dat was heel interessant. Ik heb met Corrie ook een cursus Hebreeuws gedaan, aan de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het meeste vergeet je weer, maar vooruit, je steekt er toch wat van op.”

Met zijn opiniërende artikelen in het Reformatorisch Dagblad blijft hij in eigen kring wat aan de weg timmeren. Geregeld bezoekt hij het kantoor om kerkbladen en andere organen door te lezen. Bij zijn vertrek in 2003 besloot hij zijn opvolger niet voor de voeten te lopen en voormalige ondergeschikten niet van het werk te houden. „Dat is volgens mij aardig gelukt. Een hoogst enkele keer stel ik de vraag of een bepaald artikel wel zo verstandig was, zoals ik ook in andere verbanden weleens mijn zorg over bepaalde ontwikkelingen uit, maar je moet daarin heel terughoudend zijn als je aan de zijlijn staat. Om te voorkomen dat mensen denken: daar komt hij aan, wat zal hij nu weer hebben? Aan de andere kant is het vreemd als je nooit ergens op reageert. Dan wek je de indruk dat je nergens kennis van neemt of niks je nog echt interesseert.”

Afwisseling

Tot het schrijven van een standaardwerk, vergelijkbaar met zijn dissertatie over de emancipatie van de bevindelijk gereformeerden, kwam hij niet meer. „Ik heb er weleens over gedacht, maar je moet dan heel veel ander schrijfwerk laten vallen. Ik denk dat ik onze kring meer dien

met artikelen over actuele ontwikkelingen. En ik houd van afwisseling.” Dat hij ooit hoofdredacteur van het RD was, weet nog maar een enkeling binnen de jonge generatie van lezers. „Wat dat betreft is mijn rol een andere dan die van destijds. Ja, dat was in het begin wel even lastig. Wat is een mens? Mijn werk als hoofdredacteur heb ik altijd met genoeg gedaan. Al die jaren zagen we het abonneebestand groeien, mede dankzij allerlei acties, variërend van dekbedovertrekken voor de lezers tot reises naar Parijs voor de bezorgers. Een dagblad was in mijn jaren nog een belangrijk instituut in de samenleving. Afgezien van allochtonen en mensen van het woonwagenkamp las iedereen een krant.”

Digitale revolutie

Van alle nevenactiviteiten die hij bij zijn pensionering had, resteert alleen nog het voorzitterschap van de gemeentelijke afdeling van de SGP in Apeldoorn. „Dit voorjaar was ik weer herkiesbaar. Ik overwoog ermee te stoppen, maar bedacht toen: ach, Biden probeert het ook nog een keer, terwijl het presidentschap van Amerika toch zwaarder is dan mijn taak in Apeldoorn.”

Bij het afstoten of kwijtraken van functies probeerde hij altijd voor ogen te houden wat hij nog overhield. „Aan een wand in het RD-kantoor hangt de Bijbeltekst: „Wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen?” Zo is het. Ik ben nog redelijk gezond, dat is op mijn leeftijd niet vanzelfsprekend, en kan nog aardig wat dingen doen.”

De digitale revolutie bezorgde hem relatief weinig spanning. „In mijn werk voor het RD werd en word ik bij de hand genomen door mensen die er verstand van hebben. Bovendien heb ik een zoon die handig is op dit gebied. Zo nodig bel ik hem even op. „Jaap, kijk eens even, want het

wil niet.” Op afstand geeft hij dan instructies of hij neemt de besturing van de computer over en lost het euvel op. Wat vervelend is: zodra je een systeem aardig beheerst, wordt er iets nieuws bedacht. Dan merk je dat je geheugen bij het ouder worden minder goed gaat werken. Als je Chinees wilt leren, moet je niet wachten tot je tachtig bent.”

Treinzegel

Tegenover het ongemak door de digitalisering staat de winst ervan. „Veel wetenschappelijke boeken en artikelen kun je tegenwoordig via je beeldscherm oproepen en doorzoeken. Je eigen artikelen zijn met één druk op een knop verzonden. In mijn begintijd bij het RD, toen ik nog aan de Vrije Universiteit verbonden was, ging ik soms met mijn uitgetypte commentaar naar Amsterdam Centraal-Station. Daar kocht ik een speciale treinzegel. Daarmee kon je de kopij afgeven aan de machinist van de trein die regelrecht naar Apeldoorn ging. Daar stond op het station iemand van het RD gereed om de envelop in ontvangst te nemen.”

De opvallendste internationale ontwikkelingen sinds zijn pensionering zijn voor Janse de verkoeling van de internationale verhoudingen en de toegenomen milieuproblematiek. Als het om Nederland gaat, denkt hij aan de afkalving van de christelijke politiek, de kerkelijke neergang en de binnenkerkelijke secularisatie. „Illustratief is de acceptatie van speelfilms via Netflix, ook in de reformatorische achterban. In de eerste druk van de Christelijke Encyclopedie werd door een gereformeerd predikant uiterst negatief over de bioscoop geschreven. Daar hoorde een christen niet. Opvallend in mijn eigen kerkverband is de toenemende kadervorming onder de predikanten. De een na de ander promoveert.” >>

DR. C. S. L. JANSE

Christiaan Samuel
Leendert (Chris) Janse,
81 jaar
Gehuwd met Corrie
Beekhuis
Vader van 4 kinderen,
grootvader van
11 kleinkinderen
Hoofdredacteur van het
Reformatorisch Dagblad
van 1971 tot 2003
Lid van de gereformeerde
gemeente te Apeldoorn

Assimilatie

De ontwikkelingen binnen de gereformeerde gezindte hielden zijn bijzondere belangstelling. „Helaas moet ik constateren dat ik met mijn analyses vaak gelijk krijg. De assimilatie is sterker dan de persistentie. Veel gereformeerden uit mijn jeugd waren

zaken totaal anders ben gaan denken. Neem vaccinatie en verzekeringen, vroeger een heel punt, ook bij het RD. De kritiek daarop heb ik nooit zo gedeeld. Het hele menselijk leven is een anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en gevaren. Als ik morgen vroeg uit bed moet, stel ik mijn mobiel in. Dan mag ik niet zeggen:

„Het is genade als God ons bewaart voor dwaasheden, ook in ons schrijven”

zowel theologisch als in levenswandel strikter dan tal van hedendaagse reformatorische christenen. Vooral binnen de Gereformeerde Bond en in de Christelijke Gereformeerde Kerken is er veel verschoven.”

In de Gereformeerde Gemeenten gaat de ontwikkeling wat langzamer. „Mede vanwege de strenge selectie door het curatorium, maar een aantal gemeenten dreigt zo langzamerhand wel buiten de boot te vallen. Je kunt zeggen dat de reformatorische kring op enige afstand de wereld volgt. Nee, ik wil dat geen wetmatigheid noemen. Wel is het de algemene trend. Ideaal is het nooit geweest, maar de wereld wordt er niet beter op en de kerk evenmin. Dat is toch wel de hoofdconclusie.”

De inhoudelijke verschuiving wordt in de optiek van Janse versterkt door het benadrukken van overeenkomsten met christenen uit andere kringen, waarbij de theologische verschillen worden verdoezeld. „Dat geeft een relativisering van de gereformeerde leer. Anderzijds moeten we onze eigen gewoonten niet in alle opzichten verabsoluteren.”

Consistentie

In zijn eigen denken signaleert hij een sterke mate van consistentie. „Ik kan niet zeggen dat ik over bepaalde

Ik laat ik het wel aan Gods voorzienigheid over wanneer ik wakker word, al is dat laatste natuurlijk wel de waarheid.”

Sinds zijn afscheid als hoofdredacteur van het RD voelt hij zich wat vrijer in het ventileren van zijn mening over gevoelige onderwerpen. Typerend was zijn bijdrage over de Statenvertaling voor de podcast van de ND-journalisten Dick Schinkelshoek en Daniël Gilissen. „Sommige uitdrukkingen in die podcast zou ik als hoofdredacteur van het RD niet hebben gebruikt. Ik wil niet provoceren of mensen nodeloos van me vervreemden, maar soms is het nodig om de dingen duidelijk te zeggen. Deze kwestie is daarvoor mijns inziens belangrijk genoeg. Opvallend vond ik dat ik enkel positieve reacties heb gehad, uit verschillende kerkverbanden. Ongetwijfeld zijn er ook mensen die minder gelukkig waren met mijn uitspraken, maar die hebben niet gereageerd.”

Observator

Op buitenstaanders komt de oud-hoofdredacteur over als een klinische observator, die persoonlijk onberoerd blijft door de ontwikkelingen die hij beschrijft. „Ik probeer altijd zo objectief mogelijk de feiten weer te geven en daar vervolgens een

boodschap aan te verbinden. Het past niet bij mij om dat op een emotionele wijze te doen, met allerlei persoonlijke ontboezemingen, maar dat betekent niet dat zaken me koud laten. Het geeft me zorgen als ik wissels zie omgaan waardoor we terechtkomen waar we niet mogen en willen terechtkomen. Daarom heb ik in De Saambinder relatief veel aandacht geschonken aan de ontwikkelingen binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken. Daar heeft men altijd geprobeerd de boel bij elkaar te houden. Het resultaat is dat die steeds verder uit elkaar schoof. Laten we daarvan leren.”

Zijn levensloop toont voor Janse een intrinsieke betrokkenheid op de gereformeerde gezindte. „Op 15-jarige leeftijd rondde ik de hbs af met een 10 voor scheikunde, zodat het haast vanzelfsprekend was dat ik dat ging studeren. Na anderhalf jaar kwam ik tot de conclusie dat ik liever iets wilde doen waarmee ik de bevindelijk gereformeerde kring kon dienen. Dat heeft geleid tot de overstap naar de sociale wetenschappen.”

Nu hij de tachtig is gepasseerd, denkt hij geregeld aan zijn levenseinde. „Ik heb een nieuwe tuin aangeplant, maar zal de bomen niet groot zien worden. Dat geeft een besef van de vergankelijkheid van alle dingen en de ernst van het leven.”

Het relativeert ook de betekenis van zijn loopbaan. „Ik ben dankbaar voor alles wat ik heb mogen doen, maar wie ben ik? Stel dat ik zou mogen zeggen op een bepaalde manier gebruikt te zijn, dan is dat al heel bijzonder. Ons werk is verweven met fouten, ongelukkige dingen, domme dingen, verkeerde dingen. In alles zijn we steil en diep afhankelijk van de zegen van boven. Het is genade als God ons bewaart voor dwaasheden, ook in ons schrijven, en er iets goeds uit doet voortkomen.” ●

Ruth (35 & 36)

Lezen: Ruth 4,11-22

In aanwezigheid van Bethlehems oudsten en andere getuigen is de procedure van het losserschap in Bethlehems poort afgerond. Dankbaarheid overheerst bij alle aanwezigen. Dat uiten zij met een bijzonder wensbede voor Boaz en Ruth.

„De Heere make deze vrouw die in uw huis komt als Rachel en Lea, die beiden het huis Israëls gebouwd hebben; en handel kloekelijk in Efratha en maak uw naam vermaard in Bethlehem. En uw huis zij als het huis van Perez (dien Thamar aan Juda baarde), van het zaad dat de Heere u geven zal uit deze jonge vrouw (Ruth 4,11-12).

Met deze inhoudsvolle zegenbede bevestigen de getuigen de wettigheid van het huwelijk van Boaz en Ruth. Hun zegenbede telt verschillende elementen. Allereerst de woorden: „De Heere make deze vrouw als Rachel en Lea, die beiden het huis Israëls gebouwd hebben.”

Deze wens verwijst naar de twee stammoeders van Israël: Rachel en Lea. Samen met de bijwijven Bilhah en Zilpah zijn zij de moeders van de twaalf zonen van Jakob, de stamhoofden van Israël. Zij plaatsen Ruth op gelijke hoogte met Rachel en Lea. Vervolgens de woorden: „die het huis Israëls gebouwd hebben”. De Bijbelse uitdrukking „een huis bouwen” betekent allereerst een gezin stichten. Dat verlangen leeft in de boezem van een huwelijk, zeker van

een christelijk huwelijk. Die wens mag in het gebed aan de Heere worden voorgehouden, ook wanneer de vervulling op zich laat wachten. Echter, de uitdrukking „een huis bouwen”, krijgt in de toekomst in het huis van David een bijzondere betekenis. Wanneer koning David hoort dat niet hij, maar zijn zoon Salomo een huis voor de Heere mag bouwen, belooft God dat Hij voor David een huis zal bouwen, namelijk door de komst van de Messias, de Heere Jezus Christus (2 Samuël 7,14). Nu, het huwelijk van Boaz en Ruth is het fundament van dit toekomstige huis. De uitdrukking „een huis bouwen” bezitten dus een profetische lading. God bouwt via Ruth Zijn huis. Zij wordt een van de stammoeders van de Heere Jezus Christus. Tot slot betekenen deze woorden ook voor Ruth persoonlijk veel. Zij is vanaf nu niet meer een Moabitische, maar behoort als echtgenote tot het huis van Boaz („die in uw huis komt”). God heeft haar in Israël ingelijfd; eerst persoonlijk door het ware geloof in Gods belofte, nu publiekelijk in Gods genadeverbond.

Waarom staat in het huwelijksformulier tweemaal de opmerking „de kinderen die zij krijgen zullen”, terwijl de opstellers van dit formulier ook met kinderloosheid bekend zijn?

DS. C.P. DE BOER IS CHRISTELIJK
GEREFORMEERD PREDIKANT
TE RENSWOUDE EN DOCENT
AAN HET HHS TE AMSTERDAM

Lezen: Genesis 38,24-30

Getuigen in Bethlehems poort wensen Boaz en Ruth een rijke zegen toe. Hun zegenbede betreft vooral Ruth, de echtgenote van Boaz. De bede bevat allerlei verwijzingen naar belangrijke en opmerkelijke vrouwen uit Israëls geschiedenis.

Naast een wens aan het adres van Ruth wensen de getuigen ook Boaz een bijzondere zegen toe: „Uw huis zij als het huis van Perez, (die Thamar baarde), van het zaad dat de Heere u geven zal uit deze jonge vrouw (Ruth 4,12).” Deze zegenbede ligt voor de hand, aangezien Boaz behoort tot Perez’ huis, een clan binnen Juda. Perez’ opmerkelijke geboorte kondigt de toekomstige vooraanstaande rol van zijn nageslacht binnen deze stam aan. Perez is een tweelingbroer van Zerah. Tijdens de geboorte van deze tweeling wordt eerst Zerahs handje zichtbaar (Genesis 38,28). Snel bindt de verloskundige een scharlaken touwtje om zijn handje. Ze veronderstelt dat dit kindje als eerste ter wereld komt. Maar Zerah trekt zijn handje terug. Kort daarna wordt Perez geboren. Zijn geboorte verwondert de aanwezigen. Om die reden geven ze hem de naam Perez: doorbreker. Wie in het Oude Testament de genealogieën naloopt, constateert dat Perez’ naam in de geslachtsregisters vooraan staat. Perez’ clan streeft oudere clans in aanzien voorbij. Het is de wens van de getuigen dat het huis

van Boaz eveneens een vooraanstaande positie in Israël zal innemen, net als Perez’ clan. Indien hun wens vervuld wordt, zal de naam van Boaz in Bethlehem beroemd zijn (Ruth 4,11). Hun inhoudsvolle wensen zijn allemaal afhankelijk van de Heere. Hij moet die vervullen (Ruth 4,11). Ondertussen weerleggen de Bethlehemiëten Naomi’s woorden op de grens van Kanaän. Daar en toen wenste zij Orpha en Ruth toe dat de Heere bij hen weldadigheid zou doen (Ruth 2,5). Hier komt dezelfde wens in uitgebreidere vorm terug. Echter, met dit verschil: God bewijst Zijn weldadigheid niet in de velden van Moab, maar in de poorten van Bethlehem. In dit land en deze plaats vindt Ruth troost: Boaz troost haar. Hier begint voor haar een nieuwe toekomst alsook voor de oude weduwe Naomi. Het huwelijk van Boaz en Ruth plaatst Naomi’s leven opeens in het licht van de toekomst. Keerde ze nog niet zo lang geleden berooid, kinderloos en hopeloos terug in Bethlehem, dankzij Gods soeverein handelen wacht haar in Ruth een toekomst vol van hoop.

Stelling: De zegenwensen van de Bethlehemiëten verbinden de geschiedenis van Ruth en Boaz met Israëls historie, waardoor hun leven onderdeel van Gods heilsgeschiedenis wordt.

foruse
Family

Wij staan op de
Familiedagen

29, 30 & 31 oktober
Deo Volente

5%
van iedere
aankoop gaat
naar een **goed
doel naar
keuze!**

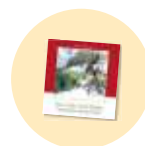
**Kopen én verkopen
doet u via foruse.nl**

- **Word partner** en verkoop uw producten via onze webshop;
- Webshop met alleen **verantwoorde producten**;
- Ook aanbod van **vakantiehuisen** en **uitjes**.

Foruse heeft een **breed aanbod** aan producten,
verdeeld over de volgende categorieën:

Verlichting & Elektra

Boeken & Muziek

Wonen & Huishouden

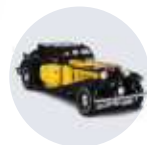
Schoon & Gezond

Tuin & Buitenleven

Baby & Kind

Hobby & Vrije tijd

Sanitair & Accessoires

Keuken & Koken

Kleding & Accessoires

Ook (ver)kopen via foruse?

meer info ► **foruse.nl**

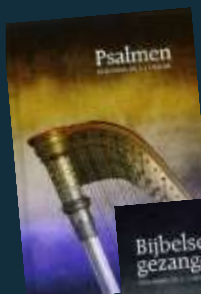
Verkrijgbaar bij de christelijke boekwinkel

VERTELLINGEN BIJ DE BIJBEL

**36 delen door
ds. C.J. Meeuse**

€7,95 per stuk

16
delen zijn ook
verkrijgbaar in
het Engels

PSALMEN &
GEZANGEN

**Berijming
ds. C.J. Meeuse**

Vanaf €12,95

Bekijk alle uitgaven op www.ripepublishing.com

Sleutelwoord: trouw

Terwijl Jolanda Rodenburg, getrouwd met Arno en moeder van twee tieners, steeds meer beperkt wordt door een progressieve spierziekte, kijkt ze vooral naar de zegeningen die ze ontvangt.

Gezellig kletsend wandelen we langs groene weilanden en bloeiende bomen. Zij lopend, ik rijdend. Allerlei thema's passeren de revue, van luchtige tot serieuze en van blijde tot verdrietige. Al jarenlang mogen we elkaar regelmatig ontmoeten van hart tot hart.

Af en toe passeert mijn spierziekte de revue. Ik word geraakt door haar vraag op welke manier ze mij het beste kan steunen in het progressieve ziekteproces. Voorzichtig formulerend geef ik haar enkele algemene tips. Zo zou je mensen tot steun kunnen zijn die een langdurig en verdrietig proces doorlopen:

- Het is fijn als een verhaal regelmatig verteld mag worden. Pasklare antwoorden zijn er vaak niet en dat hoeft ook niet. Vaak worden er ook helemaal geen oplossingen verwacht. Het enige wat gevraagd wordt, is of een verhaal aangehoord en verdragen kan worden. Ook als er tijdens dat verhaal verdriet aanwezig is of tranen komen. Wil je gewoon nabij blijven?
- Goedbedoelde opmerkingen of clichés zijn meestal niet helpend. Opmerkingen als: „Je hebt ook veel mooie dingen ontvangen” of: „Het komt wel weer goed”, geven het gevoel dat een verhaal er niet mag zijn. Je hoeft geen verzachtende woorden te spreken. Laat het verdriet, de pijn, de rouw er maar gewoon zijn.
- Op het moment dat een verhaal wordt gedeeld, is er niet veel behoefte om te horen hoe de tante van de buurvrouw van de nicht een soortgelijke situatie heeft opgelost of beleefd.

• Trouw is misschien wel het sleutelwoord, bij alle rafelranden in het leven. Niet eenmalig belangstelling tonen, maar met regelmaat. Ook als een situatie langdurig is en de zorgen aanwezig blijven. Zelfs als een gelijkwaardig contact kortere of langere tijd niet mogelijk is, door omstandigheden.

Je hoeft geen verzachtende woorden te spreken

- Het is overigens begrijpelijk dat het soms moeilijk is om ingewikkelde verhalen te verdragen. Wees daarin maar wat mild voor elkaar. Het is niet erg als dergelijke tips soms even worden vergeten. Of als antwoorden soms wat onbeholpen worden geformuleerd. Als onze grondhouding is dat we God liefhebben boven alles, en dat we onze naaste liefhebben en behandelen zoals we zelf behandeld zouden willen worden, dan mag daar zegen op verwacht worden.

Ds. Emaus: 'Voorbereiden
op het sterven is Bijbels'

Voordat het levensscheepje wordt losgemaakt

Voor veel mensen staat de dood op afstand. Steeds meer mensen worden tachtig jaar of ouder. Toch klinkt het vaak in de kerk: „Het leven is een damp, de dood wenkt ieder uur”. Want ook al stijgt de levensverwachting in Nederland, de dood komt ooit. Daarom is een goede voorbereiding op sterven noodzakelijk, zegt ds. W.P. Emaus, hervormd predikant in Oud-Beijerland. „Bereid de zaken tijdig voor.”

TEKST: SANDOR VAN LEEUWEN **BEELD:** RENATE BLEIJENBERG - VAN LEEUWEN

De dag voor het gesprek met Terdege heeft de predikant een gemeentelid moeten begraven en de volgende begrafenis wacht enkele dagen na het interview. Maar niet alleen in zijn werk heeft ds. Emaus te maken met overlijden. „In januari 2016 is mijn vrouw plotseling overleden. Zij was wel ziek, maar niet heel ernstig. Toch overleed zij heel onverwacht.”

Rouwdienst

„Een ernstige kant van het leven”, noemt de predikant het sterven. „Er komt een keer een eind aan het leven. Dat benoem ik ook in de rouwdienst. Aan de andere kant is zo’n dienst ook een mogelijkheid om veel mensen te bereiken met het Evangelie. Op een eenvoudige manier, met voorbeelden uit het dagelijks leven over de levensreis die voortrijdt, maar ook een keer bij het eindstation aankomt. Dat moet niet met een opgeheven vingertje, maar tegelijkertijd wil ik wel aan de Bijbelse boodschap rechtdoen.”

In de fase voor het sterven is een predikant vaak betrokken bij mensen die ongeneeslijk ziek zijn. Naast het pastorale gesprek probeert de predikant „ook wat af te tasten of de zaken praktisch zijn geregeld. Mensen beseffen dan wel dat het naar het einde gaat. Dan vraag ik of zij hebben nagedacht over de invulling van de rouwdienst. Dat zijn dingen die tijdig moeten worden voorbereid.

Als mensen een gezin mogen hebben en dat gezin zich in de Bijbelse traditie begeeft, dan is dat vaak vrij voorspelbaar. Maar het kan ook dat er kinderen zijn die anders kerkelijk of niet meer kerkelijk zijn. Dan wijs ik er wel op: Maak goede afspraken, leg die vast of schrijf het in zo’n boekje van de uitvaartonderneming, anders kunnen er straks problemen ontstaan. Bereid de zaken tijdig voor.”

Dood dichtbij

Ook als iemand niet ziek is, is die geestelijke en praktische voorbereiding nodig. Ds. Emaus: „Laat dat niet afhangen van een ziekte, want niet iedereen krijgt een ziekbed. Stel zo’n gesprek niet uit, ook al is het een moeilijk onderwerp. Misschien heb ik het mis, maar volgens mij gaat het in onze gezindte tijdens verjaardagen zelden over de vraag: „Heb jij de laatste

dingen al geregeld?” Als iemand een nieuw jaar ingaat, is het ook realistisch na te denken over het feit dat wij het leven een keer uitgaan. Het gaat helaas ook in onze kringen vaak over een nieuwe auto of een vakantie, maar zelden over het „memento mori”; „gedenk te sterven”. Ik kom wel tegen dat een echtgenoot is overleden en de man en vrouw het samen niet over

„Stel gesprek over sterven niet uit, ook al is het een moeilijk onderwerp”

het sterven hebben gehad. Dan zei de stervende tegen z’n echtgenote: „Jij weet wel hoe ik het wil hebben”.

Het is een confronterend onderwerp, erkent de Oud-Beijerlandse voorganger. „Dat is een reden waarom mensen het er niet gemakkelijk over hebben. Misschien speelt ook mee dat mensen gemiddeld ouder worden. Ze denken: Ik ben nog maar 65. Dan is het alsof zij nog jaren hebben te gaan.

In mijn vorige gemeente, op Urk, was de dood in zekere zin dichterbij dan hier in het westen. Op het Vissersmonument staan ook namen van jonge mensen. Daar leefde heel sterk het besef: Ook jouw naam kan hier komen te staan, al ben je nog maar 24.

Wat wellicht ook meespeelt, is geloofsonzekerheid. Mensen kunnen worstelen met de vraag of het wel echt goed is tussen God en hun ziel en durven daarom niet te spreken over hun levenseinde.”

Heimwee

Maar voorbereiden op het sterven is Bijbels, benadrukt ds. Emaus. „De Bijbel laat realiteitszin zien. Personen uit de Bijbel spraken over de dood, voelden hun einde naderen. Een duidelijk Bijbels voorbeeld is Abraham. Hij gaat zijn zaken regelen als hij oud wordt. In Genesis 25 staat dat Abraham alles wat hij had aan Izak gaf, maar dat hij aan de zonen van de bijvrouwen geschenken gaf en hen wegzond van

zijn zoon Izak. Hij wist: Als ik dat nu niet doe, dan komt er straks ruzie. Die zonen moesten voortijdig weggestuurd worden. Dat is dus een tijdige voorbereiding geweest.

Ook zijn achterkleinzoon Jozef, in het laatste hoofdstuk van Genesis, beseft dat hij gaat sterven en zegt dan tegen zijn broers: „Ik ga sterven, maar God zal zeker naar jullie omzien.” Dan moeten die broers zweren dat zij zijn beenderen mee zullen nemen. „Zorg ervoor dat ik niet in Egypte blijf.” Die kist moet mee als levend teken van Gods verbondstrouw.

Dat geldt ook voor Paulus. Hij voelt zijn einde dichterbij komen, hij bereidt zich voor op zijn dood en schrijft dan in zijn brief aan Timotheüs, zijn jonge opvolger, dat de tijd van zijn ontbinding aanstaande is. Paulus gebruikt daar het Griekse woord voor een schip dat de trossen losgooit. De touwen worden losgemaakt van de meerpalen, het schip vaart de haven uit en vaart naar de overkant, naar de kust van de eeuwigheid.”

In de Bijbelse voorbeelden hoort ds. Emaüs ook iets van heimwee. „Het verlangen om bij Christus te zijn. Het beste moet nog komen. De Hernhutters zeiden als iemand overleed dat hij was „Heim gegangen”, naar huis gegaan. Het echte vaderland is boven.

In het recente boek van dr. A. de Reuver heet het laatste hoofdstuk „Verlangen naar het Vaderhuis”. Daar eindigt hij zo mooi met een herinnering uit z’n Zeeuwse jeugd. De Reuver bracht af en toe met een boerenknecht een paard terug naar de boerderij. Tegen de avond sjokten de sterke dieren op huis aan. Hoe dichterbij de boerenhoeve, hoe meer de vaart er in kwam. Ze roken de stal. Dat is zo iets als: „Hoe dichterbij ik nader aan ’t huis van mijn Vader, hoe sterker ik hijg naar d’ eeuwige woning, het feest van mijn kroning en ’t eind van de krijg”. Heimwee is een grondtrek van het echte christenleven.”

Zeven kruiswoorden

In de begeleiding van iemand van wie het sterfensuur nadert, zijn Bijbelse woorden belangrijk. Ds. Emaüs verwijst naar Von Staupitz, de biechtvader van Luther. „Hij heeft een boekje geschreven over „ars moriendi”, stervenskunst: „Ein Büchlein von der nachfolgung des willigen Sterbens Christi”. Een boekje over het navolgen van bereidwillig sterven van Christus. >>

Von Staupitz begeleidde de stervende aan de hand van de zeven kruiswoorden van Jezus. Hij ging die kruiswoorden een voor een langs. Bijvoorbeeld de eerste: "Vader, vergeef het hun". Dan vroeg Von Staupitz: „Heb jij nog mensen aan wie jij nog vergeving wilt schenken of aan wie je nog vergeving moet vragen?" En met betrekking tot het kruiswoord "Vrouw, zie uw zoon" schrijft hij dat Maria rond de vijftig jaar zal zijn geweest toen Jezus stierf en waarschijnlijk al weduwe was. Maar de broers van Jezus geloofden toen nog niet in Hem. Daarom zei Jezus: „Vrouw, zie uw zoon". Hij droeg haar over aan Johannes. Zo ging Von Staupitz die kruiswoorden langs. Ook die laatste, prachtig. "Vader, in Uw handen bevel Ik Mijn levensgeest". Dat was het gebed van Joodse kinderen. Ik vind het mooi dat Von Staupitz dat zo deed."

Luthers biechtvader was niet de enige die schreef over stervenskunst, zoals dat werd genoemd. In de middeleeuwen verschenen meerdere boekjes over de "ars moriendi", aldus de hervormde predikant.

„Iemand als Voetius waardeerde die boekjes erg. Het was een stuk middeleeuwse spiritualiteit die na de Reformatie en in Nadere Reformatie weer boven water kwam. Met de vragen die een priester aan een stervende stelde, was niks mis, vond Voetius, „Bent u een arm, zondig mens?" vroeg de priester. „Ja, dat ben ik", antwoordde de stervende. „Hebt u de eeuwige dood verdiend?" „Ja." „Gelooft u dat alleen vanwege Jezus' lijden uw zonden

vergeven zijn?" Dat zijn wel de vragen waar het omgaat."

Open graf

Bij het sterven is de predikant zelden aanwezig. „Als iemand ziek is, ga ik wel regelmatig langs en als iemand terminaal is, ga ik elke dag even op bezoek. Al is het maar twintig minuten of een kwartier. Maar vroeger waren mensen langer bij bewustzijn en helder bij het sterven. Tegenwoordig worden veel mensen gesedeerd en komt dat minder vaak voor, hoewel ik dat wel een keer heb meegemaakt. Die man was heel helder en met een krachtige stem zong hij Psalm 42 mee. Zo is hij zingend heengegaan. Dan blijft het lichaam achter en wordt de ziel bevorderd tot hoger heerlijkheid."

Het woord "begraven" gebruikt de Oud-Beijerlandse herder liever niet. „We gaan een geliefde zaaien in de dodenakker en dan probeer ik altijd het Paaslicht te benoemen. Bij het open graf wijs ik op dat ene graf van Jezus, dat eenmaal is opengegaan en altijd open blijft staan. Zoals het eerste graf is open gegaan, zullen al deze graven óók eens opengaan.

Dat zou soms meer nadruk mogen krijgen in onze gezindte. We staan niet in een donker gat te staren, maar wij belijden met de Twaalf Artikelen de wederopstanding van het lichaam. Ik lees dan die woorden "ik geloof in de wederopstanding van het lichaam" en ik noem daar ook de naam van de overledene bij. Deze oudchristelijke woorden uit de Vroege Kerk moeten en mogen bij het open graf klinken." ●

Oogenblik

Biddende Piet Hein

Wanneer ik doordeweeks een flinke afstand moet rijden, luister ik weleens naar "wat de verpozing der radio ons pleegt te bieden", naar de woorden van oud-minister president Hendrik Colijn. „Wie luistert, weet meer“, horen we regelmatig. De nieuwsberichten worden omlijst met allerlei reclamespots. Een daarvan wekt ons bij het slaan van een klok of gong op om aan zen-meditatie te doen. Mij niet gezien. Er is ook nog een andere spot. Daar horen we de luidklok van de Oude kerk van Delft slaan, de Bourdon. Een manspersoon nodigt ons vervolgens uit om naar genoemde kerk te komen. Niet om het Woord te horen, waartoe volgens mij in eerste instantie het luiden van de klok is bedoeld. Het gaat erom dat we naar een graf-

schildering komen kijken. Deze is bij het verwijderen van het graf-monument van Piet Hein vanwege restauratie tevoorschijn gekomen. Achter de uitgebreide graftekst op het monument bevindt zich namelijk een afbeelding van de geknielde biddende zeevaarder. Wanneer het praalgraf weer in oude luister is hersteld, zal de schildering aan ons oog onttrokken worden. Het is dus van tijdelijke aard.

Het is echter allemaal wel wat dubbel, want in de kerk loopt tevens een tentoonstelling waarbij Piet Hein beschouwd wordt als medeplichtige aan het slavernij-verleden van ons land. Dit vanwege zijn betrokkenheid bij de Oost- en West-Indische Compagnie. Elke bezoeker wordt daarbij voorgehouden dat ook wij medeplichtig zijn, vanwege bepaald koopgedrag. Het personeel dat een deel van onze goedkope kleding en diverse apparatuur vervaardigt, wordt uitgebuit. Soms gaat het zelfs om kinderen, Piet Hein wordt dus niet alleen gezien als boosdoener.

Uiteraard is het niet aan ons om de man met de kleine naam en grote daden postuum te veroordelen. Hij was een man van zijn tijd zoals wij. Echter wel met dit onderscheid, dat hij ook een man van gebed was, die wist "Zonder Mij kunt gij niets doen".

Voordat het praalgraf in 1640 werd gerealiseerd, is –volgens onder-

zoekers- deze muurschildering aangebracht in afwachting van het definitieve praalgraf. Na herplaatsing zal men waarschijnlijk voortaan middels foto's en uitgebreide documentatie van het oorspronkelijke fresco kennis kunnen nemen. De afbeelding van de knielende en biddende Piet Hein is niet uit de lucht gegrepen. In de rouwdienst ter nagedachtenis aan deze zeeheld zei Dionysius van Spranckhuysen –destijds predikant te Delft- dat hij nooit scheep ging voordat hij zijn ziel gewassen had, door de hand van het geloof en het gebed, in het bloed van het Lam Gods. Het gebed hield meer in dan een vragen om bewaring en succes. Het was een gebed waar ooit een Frans opperbevelhebber van zei, dat hij banger was voor Hollandse gebeden dan voor Hollandse kanonnen. Waarom wordt het monument van Piet Hein eigenlijk gerestaureerd? Er is zout in het marmer getrokken, waardoor het steen verkleurt en verbreekt. Daarom zal er iets aangebracht worden tussen de buitenmuur en het monument. Er zat dus te veel zout in het praalgraf. Jammer is dat. Anderzijds mocht Piet Hein zelf iets weerspiegelen van het zout der aarde. Ook mocht van hem gelden wat Paulus aan de Kollensen schreef: „Uw woord zij allen tijd in aangenaamheid met zout besprengd.“

Onder ons

1.

Op 12 september mochten onze lieve (groot)ouders, Henk Kroon en Hennie Kroon-Hazeleger, gedenken dat zij 50 jaar geleden in het huwelijk zijn getreden. Van harte gefeliciteerd en Gods zegen voor het toekomstige toegewenst, van (klein) kinderen en achterkleinkind. Hovenierslaan 20, 3925 BW Scherpenzeel.

2.

Op 20 september is onze zwager, Gerard Bakker, 36 jaar geworden. Onze Gerard heeft het syndroom van Down en is dol op het maken van foto's. Maar foto-kaarten krijgen is natuurlijk helemaal leuk! Zinkweg 131, 3262 BE Oud-Beijerland.

3.

Lieve (o)pa en (o)ma Wouters, van harte gefeliciteerd met jullie 30-jarig huwelijk op 16 september. Wij wensen jullie Gods zegen toe en nog vele jaren samen. Liefs van jullie kinderen en kleinkind.

4.

Op 20 september mochten onze (schoon)ouders en grootouders, Attie en Bertha van de Weg-van der Vegte, gedenken dat ze 40 jaar in het huwelijk verbonden zijn. Een bijzondere mijlpaal, waar we als gezin dankbaar voor zijn. Een kaartje is welkom. Reesweg 5b, 8081 RB Elburg.

5.

Onze (o)pa en (o)ma Olie-man uit Reeuwijk waren op 13 september 40 jaar getrouwd. Van harte gefeliciteerd, van jullie kinderen en kleinkinderen.

6.

D.V. 26 september zijn onze lieve ome Jop en tante Lettie van den Bosch 50 jaar getrouwd. Hiermee willen wij hen van harte feliciteren. Hartelijke groeten van Ariëlle en Gerrit en de rest van de familie.

7.

Onze lieve ouders, Henk en Ina Vos-van der Klift, hopen op 25 september 50 jaar getrouwd te zijn. Wij willen jullie van harte feliciteren en bedanken voor alles wat jullie voor ons doen. Gods zegen toegewenst voor nu en in de toekomst. Van jullie kinderen en kleinkinderen. H.J. Ganzemanstraat 37, 4194 RA Meteren.

8.

D.V. 3 oktober zijn onze lieve (o)pa en (o)ma 55 jaar getrouwd. Wij, als kinderen en (achter)kleinkinderen, zijn hen erg dankbaar voor alle liefde, aandacht en tijd die we van hen krijgen. Boven alles dank aan de Heere en het gebed of Hij hen wil zegenen voor de toekomst. Wim en Nel de Kock-Blom, Kerkstraat 28, 4181 AB Waardenburg.

Voor "Onder ons" kunt u een foto en een korte tekst aanleveren. Inzenden: Onder Ons, Postbus 613, 7300 AP Apeldoorn; redactie@terdege.nl Let op: er kan een lange wachttijd zijn.

HOE IS HET NU MET

Pieter en Anja van Dijk
vertelden in 2020 -net terug
uit Papoea- over hun droom:
een interkerkelijk missiehuis.

De droom over een interkerkelijk
missiehuis werd werkelijkheid

Hectiek in een Missiehuis

Hun plan om een interkerkelijk zendingshuis te stichten voor MAF-studenten, verlofgangers en repatrianten leek een droom te blijven. Nu staat het er en draait het boven verwachting. „God heeft ons geleerd om het van Hem te verwachten. Dan is niets onmogelijk.”

TEKST: HUIB DE VRIES **BEELD:** TINEKE VAN DER EEMS

Achter het kloeke pand aan de doorgaande weg van Teuge staat een enorme voorraad fietsen. In de gang van de woning hangen twee borden met daarop vooral buitenlandse namen. Anja van Dijk schrijft er op het linker bord een nieuwe naam bij: toekomstige bewoners van PerMISI Home. De moeder van zes kinderen, parttime werkzaam in de zorg voor verstandelijk gehandicapten, is de beheerder van het zendingshuis. Zo nodig wordt ze bijgestaan door echtgenoot Pieter, vlieginstruuteur bij het Mission Aviation Training Centre, de vliegschool van de MAF voor studenten uit Europa. In april 2020 stond het paar ook in Terdege, na een interview via beeldscherm, vanwege corona. Een jaar eerder waren ze van Nabire, een stadje aan de Paradijsvogelbaai in West-Papoea, naar het Gelderse dorp verhuisd. De toekomst van de kinderen bracht hen tot het besluit terug te keren naar Nederland. Met pijn in het hart. Na twaalf jaar waren ze vergroeid geraakt met Papoea. Tegelijk hadden ze hun droom: het opzetten van een interkerkelijk missiehuis voor verlofgangers, repatrianten én MAF-studenten. Bij voorkeur jonge mensen uit derde-wereldlanden die na het behalen van hun vliegbrevet in Teuge zouden terugkeren naar hun eigen land, om daar als piloot zendingsarbeid te ondersteunen.

Vakantie

Het acclimatiseringsproces was pittig, zowel voor de ouders als de kinderen. „Voor het omgaan met agenda's viel ons zwaar”, concreitiseert Pieter. „Dat hadden we twaalf jaar niet hoeven doen. Papoea's leven bij de dag en zijn sterk in improviseren. Dat hadden we overgenomen en het beviel ons prima.”

Intussen is hij zover dat hij op vakantie gaan met het gezin weer leuk vindt. De eerste jaren was het meer een last dan een lust. „In Papoea gingen we op een moment dat het ons uitkwam. Dan vlogen we met een toestel van de MAF naar het binnenland, waar we verbleven bij zendelingen. Af en toe brachten we een paar dagen door op een onbewoond eiland, lekker primitief onder

„Met het individualistische van Nederland hebben we nog steeds moeite”

een zeiltje. Dan kom je in Nederland en moet je in januari gaan bedenken waar je in juli of augustus naartoe gaat. Terwijl je er dan misschien helemaal geen behoefte aan hebt.” Ze moesten ook wennen aan het Nederlandse klimaat. „Het is hier vaak koud, soms ook figuurlijk. De Papoea's hebben een gemeenschapscultuur. Met het individualistische van Nederland hebben we nog steeds moeite. Dat zien we ook bij de kinderen.”

Aanpassen

Anja pakte de draad soepeler op dan Pieter. „Als je met een MAF-piloot getrouwd ben, moet je je voortdurend aanpassen. We hebben op veel plekken gewoond. Als ik m'n gezin maar bij me heb, voel ik me overal thuis.” Ze houdt wel moeite met het gestructureerde van het leven in Nederland. „Daardoor zijn er hier bijna geen verrassingen en daar houd ik juist van. Als Pieter belt dat ik meteen vijf extra bedden gereed moet maken voor een gezin dat

acuut onderdak nodig heeft, denk ik: yep! Dat was in Papoea aan de orde van de dag. Ik geniet van hectiek en het oplossen van problemen.” Zijn Europese papieren voor vlieginstruuteur heeft Pieter bijna behaald. „Ik moest opnieuw bij nul beginnen. Nog één cursus en ik heb weer alle brevetten die ik in Amerika al had. In mijn werk heb ik intussen mijn draai gevonden. Behalve instructeur ben ik veiligheidsmanager en samen met een andere collega verantwoordelijk voor het organiseren van het onderhoud aan de vliegtuigen.” Drie keer per jaar werkt hij een maand als instructeur bij MAF in Suriname, om daar nieuwe piloten te begeleiden. Het werk in Papoea is volledig afgerond. Anja kwam er na de repatriëring niet meer. „Ik heb er ook geen behoefte aan. In de achterliggende jaren is er veel veranderd, dus je vindt niet wat je achterliet.”

Corona

De coronatijd ervoeren ze als wel-dadig. Anja nam het thuisonderwijs weer ter hand, net als in Papoea. „Daar deden we alles met en binnen ons eigen gezin. De dagopening houden, lesgeven, psalmen aanleren, catechiseren... Je wordt een heel hecht team. Dankzij corona kon dat ineens ook in Nederland.” Een onderwijzeres vindt ze zichzelf niet. „Gewoon nul, maar als het niet volgens de regels hoeft, lukt het wel.” Voor hun ideaal wisten ze een aantal mensen warm te krijgen, onder wie enkele zakenmensen met ideële betrokkenheid. Zij namen het voortouw bij het zoeken naar een geschikt pand en het doorrekenen van de exploitatie. „Dit hadden wij zelf nooit voor elkaar gekregen”, bekent Pieter. Het echtpaar ontdekte al snel dat het realiseren van zo'n project op Papoea simpeler is dan in Nederland.

Pand na pand viel af, vanwege ongeschiktheid of de vraagprijs. „Toen we de moed bijna verloren hadden, kwam dit pand, uit 1907. Het is een school geweest, een kruidenierszaak, een bakkerij... Een buurman die hier al 48 jaar woont, heeft er allerlei verhalen over verteld. In de jaren dat er een bakkerij zat, werden de zakken meel met paard-en-wagen afgeleverd. Het touw aan de achterzijde herinnert aan die periode. Daarmee werden de zakken omhooggehesen naar de opslagzolder. Mensen kwamen ook fruit brengen. Dat werd opgehangen aan de balken in de kamer waar Anja en ik nu slapen, destijds de ruimte boven de ovens. Daar was het lekker warm en droog.”
De laatste eigenaren waren twee bejaarde echtparen. Ze gingen in op het

bod, hoewel dat onder de vraagprijs lag. De woning is nu eigendom van PerMISI Home Vastgoed bv, opgericht door de bij het project betrokken zakenlieden.

Vrijwilligers

Een grote groep vrijwilligers stripte het pand, een aannemer uit Apeldoorn verzorgde de opbouw, voor de afwerking kwamen de vrijwilligers weer opdaven. Stichting PerMISI Home huurt het pand van PerMISI Home Vastgoed. Pieter en Anja vormen het beheerdersechtpaar. In november 2021 trokken ze met hun kinderen in hun nieuwe onderkomen, de achterzijde van het missiehuis. Bij de hoofdingang hingen ze een bordje met de tekst: "Het kan wél".

Aan de voorzijde zijn de gastenkamers met bijbehorende sanitaire voorzieningen, de gemeenschapsruimte en de centrale keuken voor de gasten te vinden. De kamers, die exotische namen kregen, tellen in totaal zeventien bedden. De zolderruimte kan een groot gezin bergen. „Als alles vol is, heb ik een makkie”, zegt Anja. „Wanneer bewoners een probleem hebben, vraag ik eerst of ze het zelf kunnen oplossen. Meestal is het antwoord ja. Je kunt het nooit iedereen naar de zin maken. Hetzelfde bed wordt door de een geroemd, de ander vindt het een ramp. De ene vrouw vindt de oven ideaal, de ander kan er niet mee overweg. Daar ben ik laconiek in geworden. Het drukt ben ik na het vertrek van mensen. Ze moeten hun ruimte schoon achterla- »

„Wanneer bewoners een probleem hebben, vraag ik eerst of ze het zelf kunnen oplossen”

ten, maar het idee van schoon is niet bij iedereen hetzelfde.”

Beproeving

Al met al hebben ze het aanmerkelijk drukker dan in Papoea. „Anders druk”, nuanceert Anja. „Daar deed je de dingen gewoon, hier moet je ze meer plannen.”

Hun eerste gast in PerMISI Home was een MAF-studente, nu werkzaam in een Aziatisch land. „Die woonde overigens al bij ons. De eerste nieuwe gasten waren verlof-gangers: een Congolese theoloog die getrouwd is met een Nederlandse kinderarts. Ze kregen bij ons een dochttertje. Nu zijn ze er weer en krijgen ze hier als het goed is opnieuw een kindje.”

Na de eerste komst van dit gezin stond de voorzijde van het pand enkele maanden leeg. „Dat was opnieuw een beproeving”, blikt Anja terug. Op een dag bad ik: „Nu hebt U ons zo’n prachtig missiehuis gegeven en woont er helemaal niemand.” De week erna waren drie kamers gevuld met zendingsmensen die onverwachts woonruimte nodig hadden. We waren echt overrompeld. Sindsdien is het huis niet meer leeg geweest. Zo mogelijk houden we graag één kamer vrij voor acute gevallen.”

Bont gezelschap

In de achterliggende jaren zagen ze een bont gezelschap komen en gaan. Singles, echtparen en gezinnen uit alle mogelijke landen, werkzaam voor een scala aan zendingsorganisaties. Om een keurslijf te voorkomen, is er geen strak programma met allerlei verplichtingen. De twee vaste ontmoetingsmomenten zijn “tea time” op woensdagavond en om de week het samenzijn op zondag-

avond. „Dan zingen en bidden we samen en leest Pieter een stukje uit de Bijbel.”

De verlofgangers en repatrianten begrijpen elkaar zonder woorden. „Je hebt allemaal in een andere cultuur gezeten, waardoor je wat bent losgeweekt van je wortels. Soms heeft de ene gast contacten in een land waar een andere gast wat mee kan. Dat kun je niet plannen, het gebeurt spontaan. Ook in dat opzicht voldoet het huis aan de verwachtingen die we ervan hadden.”

De meeste gasten kerken op zondag in de internationale ICF-gemeente van Apeldoorn. Het beheerdersechtpaar is lid van de gereformeerde gemeente in die plaats. „We zijn allebei in de Gereformeerde Gemeenten opgegroeid en voelen ons daar als een vis in het water, al zwemmen we geregeld een andere kant op. Dat is niet te voorkomen als je zo lang actief bent in een interkerkelijke zendingswereld.”

Drempels

Het is nog niet gelukt om MAF-studenten uit derdewereldlanden naar Nederland te krijgen en in Teuge op te leiden. Vanwege alle drempels, te beginnen met het verkrijgen van een visum. „Zelfs voor mensen uit Engeland die hier de opleiding willen volgen, is dat sinds de Brexit een probleem. Daarnaast zijn er de culturele hindernissen. De testen en psychologische keuringen zijn gebaseerd op Europese opvattingen en gedachtepatronen. Aziaten en Afrikanen denken totaal anders.” Maar bij God is niets onmogelijk, relativeert Pieter. „Ik bid nog steeds om openingen. Wat we hebben geleerd in Amerika en Indonesië, zouden we graag overdragen. MAF

International staat er volledig achter. Menselijk gesproken is het opleiden van studenten uit derdewereldlanden veel effectiever. Zij hoeven niet na verloop van tijd terug naar hun thuisland vanwege de kinderen, zoals wij.”

Antwoord

Als hij de hoop dreigt te verliezen, kijkt hij naar het bordje naast de deur. „De eerste periode na onze repatriëring woonden we in het Zeeuwse Kapelle. Op een gegeven moment vreesde ik dat het niets zou worden met ons plan. Als ik eraan dacht, zag ik enkel bezwaren. Op een dag heb ik dat tijdens m’n stille tijd tegen de Heere gezegd. Toen ik mijn ogen weer opende, was het eerste wat ik zag een passerende vrachtwagen met daarop in koeienletters de tekst: “Het kan wél”. Geen Bijbeltekst, maar voor mij een antwoord en een bemoediging.”

Anja zou graag nog eens naar Mongolië verkassen. Om een kindertehuis te stichten, terwijl Pieter er een programma voor de MAF opzet. „Veel gehandicapte kinderen krijgen daar niet de zorg die ze nodig hebben. Daar zou ik wat aan willen doen, maar nu speelt dat niet. We hebben net dit huis ontvangen, waar we zo lang voor hebben gebeden.”

„God staat voor ons bovenaan, huwelijk en gezin komen op nummer twee, het werk op nummer drie”, vult Pieter aan. „In deze levensfase is het belangrijk dat we in Nederland zijn, voor onze kinderen. Wat God daarna voor ons te doen heeft, laten we aan Hem over. Hij heeft ons geleerd het van Hem te verwachten. Dan is niets onmogelijk. Dat weten we niet alleen met ons verstand, we hebben het ook ervaren.” ●

BEKIJK ACTIE

**TUINMEUBEL
SHOP**

SALE!
KORTING TOT
70%

Houd de zomer vast en richt nu je tuin in met **kortingen tot 70%!**
Profiteer van onze grote uitverkoop op tuinmeubelen om je
buitenruimte perfect te maken.

 12 Experience Stores XXL in Nederland

Almelo
Bergen op Zoom
Cruquius

Den Bosch
Eindhoven
Gouda

Heerlen
Nunspeet
Sliedrecht

Utrecht
Veenendaal
Zaanstad

► **tuinmeubelshop.nl**

De laatste loodjes

Henrieke de Wit is verloskundige en moeder van drie. Blogt op terdege.nl over het wel en wee rond bevallen.

De ontsluiting was heel vlot gegaan, maar het persen viel een beetje tegen. Na vijf kwartier en alle mogelijke houdingen waren de weeën wat kort, de pauzes langer. Janneke's energie was op – een halfuur geleden eigenlijk al.

Tijdens een van de laatste weeën vertelde ik haar: „Als de baby er zo is, geef ik je een injectie in je been om te zorgen dat de baarmoeder nog weer even krachtig zijn werk gaat doen voor de placenta, als je dat goed vindt.“ Ze vond het allemaal prima, en dat „als de baby er zo is“ klonk haar als muziek in de oren. Op haar eerdere vraag – „Kan ik nu nog iets tegen de pijn krijgen?“ – had ik het verlossende antwoord gegeven: „Nee, dat kan niet meer, want je bent er nu echt bijna.“ En dat was ook zo. Na twee weeën was de baby er.

Samen kwamen ze even bij, terwijl ik haar de beloofde injectie gaf. Want ik wist: de klus is nog niet helemaal geklaard. Juist dan zijn er nog wat hormonen (oxytocine) nodig voor de geboorte van de placenta. Daarom probeerden we na een tijdje de baby aan te leggen en zorgde ik voor zo veel mogelijk rust en ontspanning.

Na een halfuur bleek de placenta nog muurvast te zitten. Janneke voelde geen opnieuw opkomende krampen of weer wat meer bloedverlies – tekenen dat er misschien een klein stukje loslaat.

Dus vroeg ik haar alle trucjes die we ook tijdens de ontsluitingsweeën hadden toegepast, opnieuw te doen. Ze deed het allemaal volg-

zaam: op handen en knieën, even staan voor de zwaartekracht, plassen (wat niet lukte, dus katheteriseren), maar alles zonder resultaat. Ondertussen gaf ik haar nog een injectie, omdat de eerste dosis inmiddels begon uit te werken. En ik vertelde haar dat ik na veertig minuten een rit naar het ziekenhuis in gang zou gaan zetten. Want ik wist dat het risico op ruim bloedverlies dan zou toenemen. Ook dat vertelde ik haar, gewoon het eerlijke verhaal.

Na een halfuur bleek de placenta nog muurvast te zitten

Zo gebeurde het ook. Ik belde een ambulance en lichtte de gynaecoloog in. Toen de ambulance gearriveerd en er een infuus geprikt was, kwam Janneke overleidend om naar beneden te gaan. De baby was snel aangekleed en in het autostoeltje gezet. „Ah, ik moet geloof ik nog een keer persen“, zei ze.

En met een plof pletste daar op de grond, naast het bed: de placenta.

Oog in oog

GREGORY & JACOBINE VAN DEN TOP

Dieren die in de woestijn leven, zijn vaak bijzonder goed aangepast aan het droge klimaat. Vaak zijn ze vooral 's nachts actief, omdat het dan minder warm is. In de winter komen ze soms al aan het eind van de avond tevoorschijn. Zo ook deze grootoorvos, die druk op zoek is naar insecten. Deze vossensoort leeft voornamelijk van termieten. Met hun grote oren horen de dieren waar de insecten lopen, om ze vervolgens uit te graven.

Proef de *herfst*

In deze zoete en hartige
recepten proef je de herfst,
en nog een vleugje nazomer.

TEKST: MARIEKE BLOTENBURG

BEELD: RENATE BLEIJENBERG-VAN LEEUWEN

CARROT CAKE

BEREIDING:

CAKE:

- * Verwarm de oven voor op 170 graden.
- * Wel de rozijnen en cranberry's in de sinaasappelsap en likeur.
- * Klop de eieren los en voeg de basterdsuiker, het zout en de mayonaise toe, samen met de sinaasappelrasp. Meng de droge ingrediënten er kort door en voeg de wortel, cranberry's, rozijnen met het vocht, walnoten en ananas toe.
- * Giet het mengsel in een ingevet bakblik en bak het 45 minuten op 170 graden.

TOPPING:

- * Klop de roomkaas luchtig met de poedersuiker.
- * Voeg in delen de boter toe en meng daarna de citroenrasp en het citroensap erdoor.

AFWERKING:

- * Doe de 50 gram geraspte wortel met het sap van een sinaasappel in een pannetje en laat dit kort doorkoken, totdat de wortel zacht is, en laat uitlekken.
- * Snijd de cake horizontaal door en breng een laag van de topping aan. Plaats de andere helft erop en strijk de rest van de topping over de cake.
- * Decoreer met geraspte wortel en noten.

INGREDIËNTEN:

VOOR DE CAKE: * 230 g basterdsuiker * snufje zout: 160 g ei * 150 g mayonaise * 8 g kaneel * 8 g koekkruiden * 2 g nootmuskaat * 10 g baking soda * 235 g patentbloem * 140 g ananas in stukjes * rasp van 1 sinaasappel * 40 g walnoten (20 g bewaren voor decoratie) * 25 g rozijnen (geweekt in 2 el sinaasappelsap en 1 el likeur 43) * 25 g cranberry's * 250 g geraspte wortel (50 g bewaren voor decoratie)

VOOR DE TOPPING: * 225 g roomkaas * 100 g boter * 100 g poedersuiker * rasp van 1 citroen * sap van 1 sinaasappel

INGREDIËNTEN:

* 10 plakjes bladerdeeg voor muffins (gebruik voor een hele taart minder) * 250 g gehakte spinazie (diepvries) * 100 g geraspte belegen kaas (verdeel in 2 x 50 g) * 150 ml slagroom * 3 eieren * zout, peper en knoflook. * 250 g kastanjechampignons * olijfolie * paneermeel * 2 bosuitjes

GARNERING: * 200 g gemengde paddenstoelen, schoongemaakt en grofgesneden * handje veldsla * slierten komkommer * zout, peper, knoflook (en evt. notenolie) * tijm, rozemarijn

HARTIGE TAARTJES

BEREIDING:

VOORBEREIDING:

- * Verwarm de oven voor op 200 graden.
- * Laat de plakjes bladerdeeg iets ontdooien en steek er zo groot mogelijke rondjes uit.
- * Vet de muffinvorm of het taartblik in.
- * Plaats het bladerdeeggrondje in de vorm, druk het goed in de randen en laat het deeg over de rand uitsteken.
- * Strooi wat paneermeel op de bodem.

VULLING:

- * Verwarm de spinazie, met zout en peper, op laag vuur. Haal van het vuur, zodra hij warm is en meng er 50 gram kaas en een eetlepel paneermeel doorheen.
- * Snijd de champignons in halve plakjes.
- * Bak de paddenstoelen op hoog vuur kort in een pan met een scheutje olijfolie en wat zout, peper en knoflookpoeder. Schep de paddenstoelen door de spinazie.
- * Was en snijd de bosui in ringen en voeg ze toe aan de spinaziemix.
- * Klop de eieren goed los met de slagroom en een snuf zout.
- * Vul de muffinvormpjes, zorg dat ze goed gevuld zijn, en giet het eimengsel er voorzichtig over, tot aan de rand.
- * Vul tot slot met een extra lepel spinazie, voor de kleur.

BAKKEN:

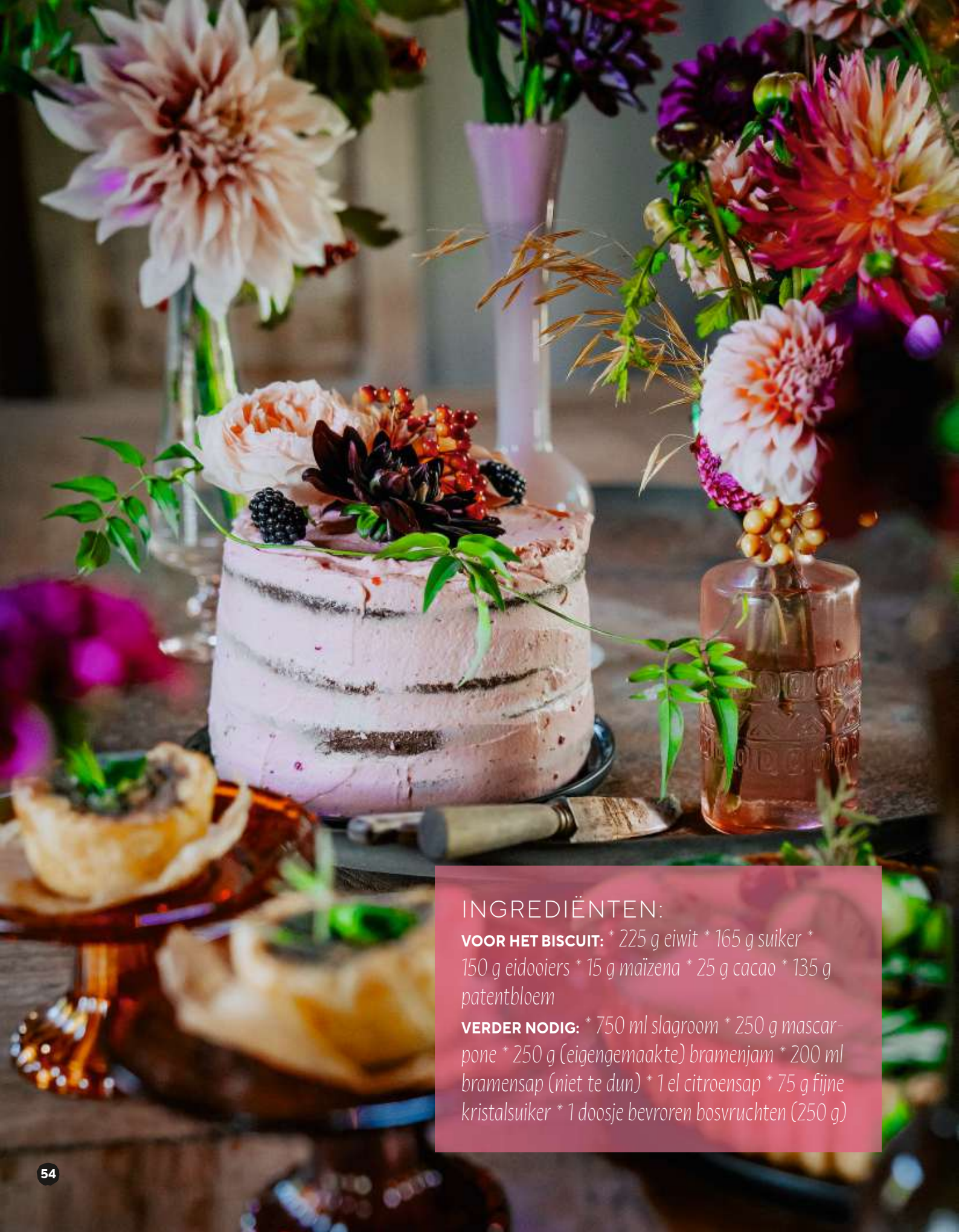
- * Bak de taartjes 25 minuten op 190 graden en haal ze daarna direct voorzichtig uit de vorm. Strooi de rest van de kaas over de taartjes.
- * Plaats ze op een bakplaat met bakpapier en bak ze nog eens 10 minuten op 175 graden, tot het bladerdeeg mooi bruin is.
- * Als je ze niet direct gaat eten, kun je ze later nog 20 minuten op 175 graden afbakken. (Je kunt de stap hierboven dan overslaan.)

GARNERING:

- * Maak de salade klaar met plakjes komkommer (geschaafd met een kaasschaaf), sla, tijm en rozemarijn. Besprenkel eventueel met wat notenolie.

(Deze hartige taartjes zijn ideaal als snack of onderdeel van een maaltijd en kunnen geserveerd worden met een frisse salade.) >>

INGREDIËNTEN:

VOOR HET BISCUIT: * 225 g eiwit * 165 g suiker *
150 g eidooiers * 15 g maïzena * 25 g cacao * 135 g
patentbloem

VERDER NODIG: * 750 ml slagroom * 250 g mascar-
pone * 250 g (eigengemaakte) bramenjam * 200 ml
bramensap (niet te dun) * 1 el citroensap * 75 g fijne
kristalsuiker * 1 doosje bevroren bosvruchten (250 g)

BRAMENTAARTJE

BEREIDING:

BISCUIT BAKKEN:

- * Verwarm de oven voor op 180 graden en vet een bakblik van ongeveer 20 of 22 cm in.
- * Klop de eiwitten luchtig in een schone kom, met een snufje zout. Voeg al mixend de helft van de suiker toe.
- * Klop in een andere kom de eidooiers luchtig met de rest van de suiker.
- * Spatel het opgeklopte eiwit in delen door het opgeklopte eigeel.
- * Zeef de maïzena, de patentbloem en de cacao, en spatel ze door het beslag.
- * Bak het biscuit in 35 tot 40 minuten gaar.
- * Stort na het bakken op een

rooster en laat afkoelen.

MASCARPONEROOM:

- * Klop de mascarpone samen met de suiker en het citroensap glad. Voeg langzaam het bramensap en de helft van de bramenjam toe. Klop kort door, tot er een glad geheel ontstaat.
- * Klop de slagroom tot yoghurt dikte en klop deze met de mascarpone room tot een stevige room.
- * Voeg eventueel wat bietensap of een mespuntje rode kleurstof toe voor een intensere kleur.

TAART OPBOUWEN:

- * Snijd het biscuit in vier plakken.

Leg de eerste plak op een plat bord. Smeer het biscuit dun in met bramenjam.

- * Schep de room in een spuitzak, knip er een opening van ongeveer 2,5 cm in en bedek de hele de plak biscuit ermee. Verdeel dan wat bevroren bosvruchten over de room. Druk de tweede plak biscuit er voorzichtig op.
- * Herhaal dit proces tot de vierde plak.
- * Op de bovenste (vierde) plak spuit je alleen room. Strijk de zijkanten glad met nog wat extra room. Die mag wat robuust aangebracht worden.
- * Laat de taart 20 minuten of langer opstijven en garneer met fruit of andere decoratie. ●

Kennis van zaken

Niezen, wellicht doe je dat dagelijks. Vrij niemand staat erbij stil dat niezen levensbedreigend kan zijn. Zeker bij zieke en zwakke mensen.

TEKST: BART VAN DEN DIKKENBERG

BIZAR DIGITAAL GEZICHTSMASKER

Traditionele medicijnmannen dragen nogal eens bizarre maskers tijdens rituele dansen. Nu zijn zulke maskers voor iedereen beschikbaar, maar dan digitaal. De Qudi Mask 2 kan kan dertig verschillende gezichtsuitdrukkingen weergegeven door de oogvorm en de wenkbrauwstand aan te passen. De pixelmond beweegt als je spreekt of lacht. Heb je geen zin in een gesprek? Dan laat je het robotgezicht een afwijzende

uitdrukking projecteren. Gegarandeerd dat mensen afstand houden. Zij kunnen zich goed voorstellen dat de stoel naast de drager in de bus of in trein leeg blijft. De makers raden af om het robotgezicht te dragen tijdens het autorijden. Dat zou medeweggebruikers op een onverantwoorde manier kunnen afleiden. Ook kun je het beter niet dragen tijdens je eerste date of wanneer je bij je baas om salarisverhoging vraagt.

MATERIAALKUNDE

Nieuwe magneet dankzij AI

Voor het maken van windmolens, zonnepanelen en accu's zijn zeldzame aardmetalen nu nog onmisbaar. En het lastige is: meer dan 90 procent daarvan komt uit China. Het is begrijpelijk dat Europese en Amerikaanse bedrijven van die afhankelijkheid af willen. AI bood uitkomst. Binnen drie maanden ontwierp kunstmatige intelligentie van het Britse bedrijf Material Nexus een nieuw type magneet zonder zeldzame aardmetalen. In die tijd analyseerde AI meer dan 100 miljoen samenvattingen van mogelijke magneten zonder zeldzame aardmetalen. De magneet zou 20 procent goedkoper worden en de CO₂-uitstoot van de productie 70 procent lager. Materiaalkundige Iain Todd van de Universiteit van Sheffield noemt deze resultaten „veelbelovend”.

Is AI slim?
Dat valt te
bezien; AI snapt
het symbool =
niet eens!

AI snapt = niet

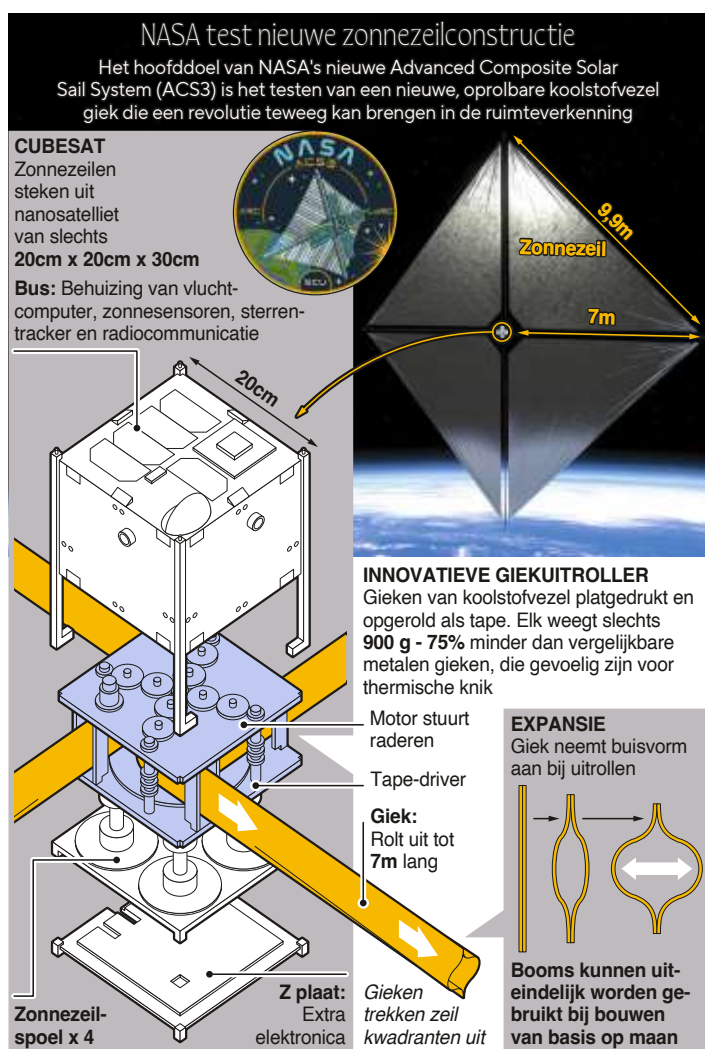
Iedereen die denkt dat hij weet wat het isgelijktteken betekent, krijgt nu een teleurstelling te verwerken. Wiskundigen zijn het er namelijk al tientallen jaren niet over eens. En dat breekt ze op, nu ze met kunstmatige intelligentie wiskundige bewijzen willen controleren. AI heeft eenduidige instructies nodig, anders is de output waardeloos, ontdekte de Britse wiskundige Kevin Buzzard van het Imperial College in Londen. $1 + 1 = 2$, en dat levert geen problemen op. Maar een tweede betekenis van het symbool $=$ komt uit de verzamelingenleer, waarin twee verschillende verzamelingen gelijk zijn als de elementen binnen de verzamelingen met elkaar overeenkomen. Maar hiermee kan AI niet uit de voeten. Buzzard daagt wiskundigen uit om het begrip isgelijk bij verzamelingen opnieuw te definiëren, zodat computers er ook mee overweg kunnen.

WISKUNDE

Niezen kan levensbedreigend zijn

Het zal je maar gebeuren. Je niest een keer flink en al je ingewanden komen naar buiten. Het overkwam een man uit Florida. Hij had een buikoperatie ondergaan, maar de wond genas slecht. Toen hij niesde, barstte de wond open en lagen zijn darmen op zijn schoot. De man kreeg een spoedoperatie, waarbij de chirurgen zijn darmen weer in zijn buik plaatsten en de wond opnieuw hechtten. Ook bij mensen zonder operatiewond kan niezen soms gevaarlijk zijn. Zo kan het longweefsel scheuren, het hersenvlies beschadigd raken en de aorta barsten. Een nies inhouden, is ook gevaarlijk. Dan kan de luchtpijp scheuren. Maar de kans op zulke complicaties is bij gezonde mensen klein.

Bronnen: Space.com, NASA, Rocket Lab

FOTO: NASA

© GRAPHIC NEWS

GRAPHIC

Van harte welkom op onze **OPENDAG**

D.V. ZATERDAG **5 OKTOBER 2024**

Een muzikale dag voor het hele gezin!

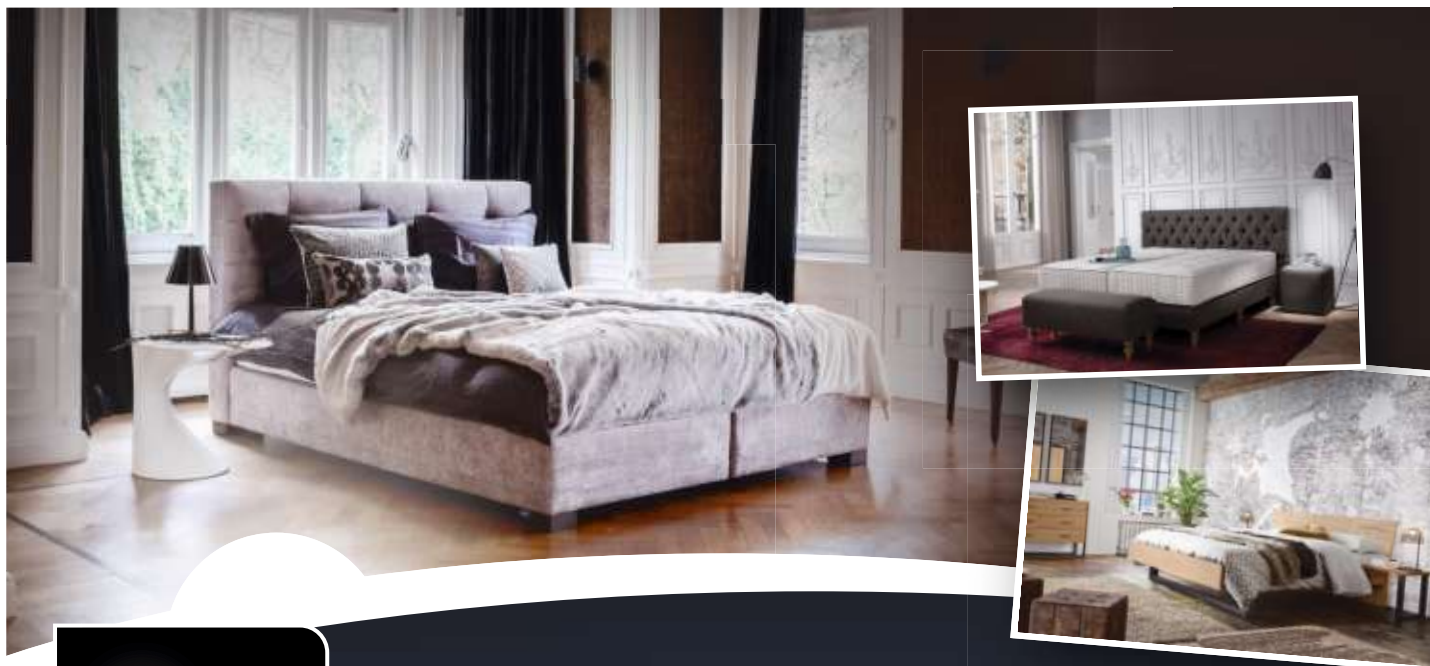
Met muzikale bijdragen van o.a.

- Martin Mans
- Gert van Hoef
- Arjan Breukhoven
- Hugo van der Meij
& Carina Bossenbroek

CONTENT
Open Dag 2024

Kijk voor meer informatie over het programma
en standhouders op www.contentorgels.nl!

Alexander
Slapen

Escudostraat 11
2991 XV Barendrecht
010 438 41 63

www.slaapwel.nl

*Al meer
dan 30 jaar*
DÉ SPECIALIST!

AVEK • HOME COLLECTION • PULLMAN • TEMPUR • VANDYCK E.A.

„Ik maak het meteen over”

Wim Donker, echtgenoot, vader, opa. Was de oudste (politie-) rechter van rechtbank Den Haag.

Als verdachte verschijnt een meisje van het type dat op het eerste gezicht wel als de ideale schoondochter kan worden gezien. Met haar donkere krullen en verlegen blik lijkt Roxanne het toonbeeld van onschuld. Haar vriend Mike maakt graag gebruik van dat onschuldige voorkomen.

Hij zoekt op Marktplaats naar advertenties van particulieren die auto's in het luxere segment te koop aanbieden. Zodra hij een aantrekkelijke auto ziet, maakt Mike een afspraak, met het verhaal dat hij voor zijn vriendin een mooie auto wil kopen. Ze moet voor haar nieuwe baan bij klanten op bezoek en heeft een representatieve auto nodig. Hand in hand verschijnen ze bij de verkoper. Dan begint het spel.

Na een proefrit zijn Roxanne en Mike overtuigd. De verkoper noemt de prijs, en Mike stemt toe. Hij haalt een apparaatje uit zijn zak. Het lijkt een mobiele betaalterminal. „Ik maak het geld meteen over”, zegt Mike, terwijl hij het apparaat aan de verkoper geeft. Die voert zijn rekeningnummer in en wacht, terwijl Mike de transactie uitvoert. Even later verschijnt er een bevestiging op het scherm: het geld is overgemaakt. Vervolgens wordt de auto overgeschreven en rijdt Roxanne stralend weg.

Wat de verkoper niet doorheeft, is dat het door Mike gebruikte apparaat een „nepper” is. Het geld verschijnt nooit op zijn rekening. Uit politieonderzoek blijkt dat er zo drie transacties hebben plaatsgevonden. Geen van de verko-

pers heeft de koop prijs ontvangen. Uit het kentekenregister van het RDW blijkt dat de auto's vrij snel zijn doorverkocht. Bij het overschrijven van één ervan heeft Mike in de shop sigaretten en wat snoepgoed gekocht en per pin betaald. Die betaling wordt fataal voor hem. Nu is zijn rekeningnummer bekend. Hij realiseert zich te laat dat het beter is om niet te roken en te snoepen.

Mike en Roxanne worden uitgenodigd voor een „goed gesprek”. Van Roxanne wordt de recherche niet veel wijzer. Ze stelt op verzoek van Mike te zijn meegegaan. Hij beloofde haar een auto te geven en had iedere keer een smoes waarom de auto's doorverkocht moesten worden. Uit reclasseringsrapportage blijkt dat ze een kwetsbaar meisje is, dat door Mike tegen betaling beschikbaar wordt gesteld aan allerlei mannen. Inmiddels zit ze in een „uitstapproject”. Omdat er geen bewijs is dat Roxanne wist dat de „betaalterminal” nep was of dat ze van de doorverkochte auto's heeft geprofiteerd, wordt zij vrijgesproken. Mike wordt voor deze en andere zaken veroordeeld. Hij moet de schade aan de bedrogen verkopers vergoeden.

SERIE
MIJN WERK

„Ik voel me een beetje **koidokter**”

De goedkoopste Japanse koi kost circa 15 euro. Maar ondernemer Wim Maat (64) zag eens dat in het Aziatische land zo’n kleurrijke karper voor 1,5 miljoen werd geveild. Met zijn bedrijf is hij dagelijks met deze karpers in de weer. „Het is het leukst als je mensen kunt helpen. Bijvoorbeeld bij het bestrijden van parasieten. Als een soort koidokter.”

TEKST: AD ERMSTRANG **BEELD:** CEES VAN DER WAL

Hij is net terug van een operatie waarbij een gezwel werd verwijderd bij een karper van 35 mille. Zijn duurste vis, nu eigendom van een klant. „In de meeste gevallen weet ik wel raad, maar voor dergelijke ingrepen doe ik een beroep op een specialist.” Hij pakt zijn telefoon en toont een foto van het circa 80 centimeter lange dier. „Kijk, hier zie je een verdikking. Er is eerst een scan gemaakt. Het gezwel, dat 450 gram woog, is nu volledig verdwenen.” De karper blijft nog twee weken bij de specialist en gaat daarna een halfjaar in quarantaine in Maats bedrijf Koi Care Hoeksche Waard, dat is gevestigd in een loods op het industrieterrein. De koi, ook wel nishikigoi, is de nationale vis van Japan. Nishiki is het Japanse woord voor kleurig kleed, terwijl goi of koi karper betekent. De koi is een kweekvariant van de gewone karper en geniet een grote populariteit in siervijvers.

Waar komt de liefde voor de koi vandaan?

„De liefde voor siervissen is me met de paplepel ingegoten. Thuis hadden we zes aquaria staan. Mijn vader was altijd met tropische vissen in de weer. Hij legde ook verschillende vijvers aan. Zelf heb ik op een gegeven moment een grote vijver gemaakt, maar het water was steeds troebel. Een kennis wist er wel raad mee en zei dat hij ervoor zou zorgen dat het water na mijn vakantie helder zou zijn. Dat bleek ook het geval. Dat was het moment dat ik me echt ging

verdiepen in de verzorging van de koi, en begon met het volgen van allerlei cursussen.”

Wat gaf de doorslag voor het starten van een bedrijf in koi, koivoer en vijveradvies?

„Het advies van mijn boekhouder. Dat kwam zo. Een leverancier vroeg me mee te gaan naar Japan, met een aantal collega-onderneemers. Tijdens die reis kocht ik in mijn enthousiasme meer karpers in dan ik aankon. Voor maar liefst 3500 euro. Omdat het twee weken duurt voor je bestelling arriveert, had ik de tijd om na te denken over een andere bestemming en kwesties als transport, BTW en dergelijke. Toen ontstond bij de boekhouder het idee om een apart bedrijfje op te zetten. Ik had al een onderneming in het keuren en repareren van gereedschap en een ijkbedrijfje. Die heb ik overigens later verkocht.”

Waarom is de koi populair?

„De kleuren, de vormen, de rust die ervan uitgaat. Voor sommigen is het houden van deze vissen echt hobby. Anderen kijken er meer naar met een biologische blik en weer anderen zijn gefascineerd door de leeftijd van de koi. Hij kan tientallen jaren oud worden. In uitzonderlijke gevallen wel 50 jaar. Wereldwijd zijn er veel liefhebbers. In Nederland schat ik tussen de 30.000 en de 40.000.”

Kunnen we spreken van een rage?

„Nee, dat niet meer. Jaren geleden

was het dat wel, toen wilde iedereen een koi. Veel mensen denken dat je, net als bij goudvissen, klaar bent met een heel klein beetje voer. Zo simpel is het niet, want een koi eet best wel wat op. De poep en plas in het water vervuult de vijver. Om te voorkomen dat het gaat stinken en om infecties voor te zijn, moet het vijverwater iedere week met zo'n 10 procent worden ververs. Aanvulling met goedgekweekte bacteriën is noodzakelijk, evenals een goede filterinstallatie.”

„Iedereen kan ze aanschaffen, je hebt geen grote tuin nodig”

Is het houden van de koi betaalbaar?

„Iedereen kan ze aanschaffen, je hebt geen grote tuin nodig. Een vijverbak van een meter in het vierkant en een meter diep is in principe voldoende. Voor een paar duizend euro heb je een kleine vijver, die je zelf kunt aanleggen. Wij leggen ook aan. De meeste klanten – ik heb er enkele duizenden – hebben vijvers met tien tot vijftien kubieke meter. Samen met de benodigde installaties en de aanschaf van de koi ben je dan natuurlijk keer kwijt. Gemiddeld kost een koi circa 100 euro.”

Wat is het speciale van deze Japanse vissen?

„De karpers worden geselecteerd op hun vorm, die moet van bovenaf op een torpedo lijken. Al snel wordt duidelijk of sommige wat harder groeien dan de rest. Ook de kleurschakering is belangrijk. In Japan wroeten de kois in een soort moddervijvers, soms maar tien vissen in honderd kubieke meter water. Daar krijgen ze mooie kleuren van. Tinten met grijs, wit, rood, zwart en soms ook geel. Ik verkoop geen andere.

Er zijn landen waar ook koi worden gekweekt, maar de echte haal je alleen in Japan. Ik reis daar twee keer per jaar naartoe om kwekers te bezoeken en aan te kopen. Ik film de vissen en vertel klanten over de kwekers. Soms komen er klanten die zelf jonge koi in hun vijver hebben. Ze willen die dan houden, zijn er trots op. Dat begrijp ik, maar dat nageslacht wijkt altijd af van de eisen die in Japan worden gesteld.”

Waarom is die topkwaliteit zo belangrijk?

„Zelf houd ik jaarlijks een show. Nadat de karpers uit Japan zijn gearriveerd, mogen klanten een koi selecteren. Die blijft hier zwemmen tot de jaarlijkse show met prijzen. De jurering is in handen van een Japanse kweker, die speciaal naar hier komt. Veel mensen gaan dan met bekertjes in hun handen naar huis. Wereldwijd wordt er ook gejureerd. De grootste wedstrijden zijn in Tokio. In sommige Aziatische landen wordt een dure koi

gezien als een investering of zelfs als een belegging.”

Hoe zit het met uw doktersfunctie?

„Als eigenaren merken dat er iets met hun vissen aan de hand is, bellen ze mij op. Ziektes uiten zich vaak in trager zwemmen, tegen elkaar geduwde vinnen of een beetje in een hoekje rondhangen. Met een net haal ik ze naar boven en strijk wat slijm van de huid. Onder de microscoop wordt zichtbaar of er sprake is van parasieten. Met medicijnen valt het meestal op te lossen.

Ook het water wordt getest. Het gebeurt ook dat een koi het herpes virus heeft of een vorm van kanker. Het herpes virus is meestal dodelijk, kanker kun je in een vroeg stadium nog wel aardig bestrijden. Als er iemand belt, ga ik er als het enigszins kan nog dezelfde dag naartoe. Alleen op zondag niet. Ik bezoek wel 65 vijvers per jaar.”

Hoe gaat het met uw eigen koivijver?

„Mijn karpers bevinden zich in de loods. Thuis doe ik er niets meer mee. Daar heb ik geen tijd voor. Ik begin iedere ochtend om zes uur en doe vrijwel alles alleen. Marketing, inkoop, verkoop en inpakken en versturen van spullen voor de verkoop zoals bacteriën, anti-algmiddel en EHBO-setjes voor de koi. Elke onderneming is leuk, maar juist in het contact met particuliere klanten en het helpen oplossen van problemen met de koi vind ik de meeste voldoening.” ●

Simons

KLEDING & MEER...

Nelle
Stralend

Bekijk de
collectie
Nelle
jurken en
rokken

VOLG ONS

bloomings
SINCE 1912

Jenthe

Jenthe (48) is met haar man Maarten (51) en hun kinderen Jos (21), Laura (19), Lindy (16) en Heidy (15) verhuisd naar de bergen op de grens tussen Oostenrijk en Slovenië, waar het gezin gastenverblijven heeft ingericht in een eeuwenoude boerderij.

Lang en warm zijn de zomers. Lang en warm zijn ook de wisseldagen. Als ik naar buiten stap, is het heerlijk koel en adembenemend stil. Het zal iets na vijven zijn, de morgenzon piept over het randje van de berg. Een ree dat in de wei graast, kijkt even op, eet dan verder. Blij dat hij z'n rust niet door mij laat verstoren, rep ik me over het erf.

Wat een geluk dat veel gasten op hun vertrekdag

's nachts al gaan rijden, bedenk ik, terwijl ik snel een verlaten appartement binnenstap. Anders zouden we al helemaal nooit op tijd klaar zijn. In een recordtempo verzamel ik het wasgoed. Met een stapel waar ik niet bovenuit kan kijken, wankel ik naar de wasruimte. Daar smijt ik de boel voor de machines, om me terug te haasten door het gras dat nog nat is van de dauw. En rechtsomkeert. Hup, volgende berg erbovenop. Één moment gun ik me de tijd om te kijken naar die indrukwekkende hoop onderlakens, dekbedhoezen, kussenslopen, handdoeken, washandjes, vaatdoeken en theedoeken. Klokslag drie uur moeten dit alles schoon en gestreken op de bedden en in de kasten liggen. Twee tellen later draaien de eerste machines en ren ik naar de lege appartementen. Als Melitta om acht uur arriveert, zijn de prullenbakken daar van zakjes voorzien, de kleden geklopt, de kastjes geïnspecteerd. De tuin heb ik ondertussen ook gesproeid. Samen gaan we aan de slag met stofzuiger en sopdoek. Tegen de tijd dat we aan koffie toe zijn, is het buiten al zo heet dat we maar even in de

koele "Aufenthaltsraum" neervallen. Ik bedenk dat ik nog niet ontbeten heb, maar ik gun me niet de tijd om thuis iets te gaan halen. We praten kort bij en rennen verder.

Was na was verschijnt en verdwijnt aan de lijn.

Als Melitta me om twaalf uur natbezweet een afscheidsknuffel geeft, meesmuilen we als altijd: „Ach, we plakken toch allebei..." De appartementen zijn schoon, ik kan de bedden opmaken, de kasten vullen. Moet lukken. Toch? Verontrust kijk ik op mijn horloge.

De hoop dat de gasten vandaag niet al te vroeg aankomen, vervliegt als ik tegen drieën word gebeld door een Nederlands nummer. De eersten zijn in aantocht. Terwijl ik opneem, gaat mijn blik naar de waslijn. Gelukkig zijn het alleen nog handdoeken die daar hangen. Die kan ik straks ook nog wel voor de deuren zetten. Gauw de koffie aan, snel een laatste check. Het is weldadig stil in de tuin, als we ons onder de oude appelboom zetten. De nieuwe gasten zuchten voldaan, terwijl ik hun kopjes vul. „Wat een rust hier!" zegt hij tevreden. „Heerlijk!" knikt zij. „Dit vind je in Nederland niet meer", constateert hij spijtig. Zij: „Ik kan me zó goed voorstellen dat mensen vertrekken!" Ze maakt een weids gebaar. „Die stilte. En het tempo ligt hier natuurlijk ook stukken lager..." Ik kijk met een schuin oog naar mijn waslijn en knik onzeker.

„Geen stress, geen sociale druk, geen prikkels. Wat moet dat fijn zijn!" „Absoluut", mompel ik, vlug langs mijn natte voorhoofd vegend. „Klopt helemaal!" Tenzij er een wisseldag is, natuurlijk... „En", droomt ze verder, „dat je als gezin in alle rust samen kunt eten." Plotseling voel ik mijn maag. Grutjes, ja, ontbeten had ik ook nog niet!

Volgende keer: "Je neemt jezelf mee, hè"

Floors moestuin

De zomer is voorbij, en daarmee ook het tuinseizoen. Toch kun je ook nu nog gewoon lekker buiten zitten, wandelen en aan de slag. Geniet met volle teugen, en tussendoor binnen lekker opwarmen als er een dikke regenbui naar beneden komt. In deze laatste aflevering van het seizoen lees je meer over de herfsttuin. Wat kun je dit najaar doen in de tuin?

Aanplanten

De maanden september en oktober zijn de beste tijd om aan te planten. Dit geldt natuurlijk niet voor moestuinplanten, maar wel voor vaste planten bomen. Waarom is dat zo?

- * De bodem is nog lekker warm, waardoor de planten goed aanslaan.
- * De wortels kunnen nog voor de koude maanden goed ontwikkelen, zodat de plant z'n winterslaap in kan gaan.
- * Je kunt in het voorjaar al van heel mooie planten genieten.
- * De planten wortelen dieper, en hebben dus in de zomermaanden minder water nodig, doordat ze zelf op zoek gaan.
- * De planten worden een stuk sterker en dus ook minder gevoelig voor ziekten en plagen.
- * Kwekerijen en tuincentra bieden in deze tijd van het jaar veel planten aan, vaak zelfs goedkoper dan in het voorjaar. Dat scheelt in de portemonnee.

Bloembollen

Ik word altijd zo blij als ik de eerste krokussen boven de grond uit zie piepen. Dat is meestal in februari. Wist je dat de krokus een van de eerste bloeiers is voor hommels en bijen, wanneer die hun eerste vlucht doen na de winterslaap? Fantastisch toch, als jij hun een lekker maaltje kunt aanbieden. Die bloembollen moeten dan nu wel de grond in. Nou

ja, je hebt de tijd tot de vorst. Tussen oktober en november, dat is de beste periode voor voorjaarsbloeiers. Veel daarvan hebben namelijk een koude rustperiode nodig, om daarna te kunnen bloeien.

Snoeien

Ook zo'n klusje voor de herfst: snoeien. Je kunt dit het best doen wanneer het blad van de bomen of de struiken is gevallen. Zo heb je meteen veel beter zicht op de plant, en op wat je moet weghalen of niet. Wees niet bang om te snoeien, want ze zeggen niet voor niets: „Snoeien is groeien en bloeien.”

Bladeren

Laat afgevallen bladeren lekker liggen en maak het jezelf gemakkelijk. Natuurlijk kun je de paden wel opruimen, zodat die na een regenbui niet te glad worden. Maar het blad in de borders of in de moestuin kan fungeren als bladcompost. Beestjes hebben hier weer voeding aan en verbeteren meteen de grond. Een win-winsituatie, dus. Heb je niet zo veel blad in de moestuin? Vraag dan in de buurt eens of je ergens bladeren uit een tuin mag halen. Of vraag het aan de plantsoendienst van de gemeente. Als die ergens blad aan het opruimen is, mag je vaak wel wat meenemen. Gratis en goed voor de natuur.

Slakken

Ja, daar zijn ze weer. De nattere dagen komen eraan, en dat betekent ook dat er veel slakken in de moestuin komen kijken. Heb je nog wat rucola, kropsla of snijbiet gezaaid om daar over een paar weken van te kunnen oogsten, dan kan het goed zijn dat daar niet veel van overblijft. De vraag die mij dit jaar het meest gesteld is, is denk ik: Wat doe jij tegen slakken? Ik heb al van alles uitgeprobeerd, en dit is mijn conclusie: Het rapen in de avond, dat dringt de populatie op lange termijn terug. Kopergaas werkt bij mij ook heel goed. Dit wikkel je om het plantje heen als een barrière.

& drukkerij

ontwerp

STUDIO
Oldstreet

premium quality

"Met liefde & aandacht ontwerp
en druk ik o.a. geboortekaartjes,
huwelijkskaarten en jubileumkaarten,
passend bij jullie wensen!"

-Clasina-

- ♥ Snelle levering geboortekaartjes (1-2 werkdagen)
- ♥ Persoonlijk contact
- ♥ Gedrukt in eigen drukkerij
- ♥ Altijd kant-en-klaar geleverd

Uniek drukwerk
met *liefde* op maat *gemaakt*

Om jullie alle aandacht te geven
werk ik op (telefonische) afspraak.
Dit is ook 's avonds of op
zaterdagmorgen mogelijk!

Wijk en Aalburg | 06-58906819
studio@oldstreet.nl
www.studiooldstreet.nl

NAJAAR 2024

**Hartelijk
welkom
om onze nieuwe
herencollectie
te komen
bekijken...**

*De koffie
staat klaar!*

den Engelsman & van Driel
HERENMODE

Voorstraat 15 - Sint-Annaland - Tel. (0166) 65 24 90
www.denengelsmanenvandriel.nl

Openingstijden: di. 13.00-17.00 uur, wo. t/m vr. 10.00 - 17.00 uur, za. 10.00 - 16.00 uur

**Kom ook
werken
bij EMG**

Wij zoeken
collega's in
diverse functies

Check hier de
vacatures of kijk op
werkenbijemg.nl

**erde media
groep**
met overtuiging

NAJAAR
'24

Laat je inspireren
of shop online op
speksnijder.nl

**LEKKER
SHOPPEN!**

Bergambacht Hoofdstraat 105 0182-358110 | Veenendaal Verlaat 2 0318-526159 | [f](https://www.facebook.com/speksnijder) [ig](https://www.instagram.com/speksnijder) [p](https://www.pinterest.com/speksnijder) [in](https://www.linkedin.com/company/speksnijder) speksnijder.nl

SPEKSNIJDER
mode met aandacht

Rupsje Nooitgenoeg

Predikantsvrouw Abigaïl Janse-Pieterman is moeder van zes, psychosociaal hulpverleenster en schrijfster van een boek waarin ze voor meer openheid pleit.

„Mam, mag ik nu ein-de-lijk...?” Het is goed dat kinderen leren om niet gelijk bevrediging van hun behoefte te krijgen, maar dat ze soms ook even moeten wachten.

Als ze in een grote speelgoedwinkel lopen, zouden mijn kinderen het liefst van alles en nog wat in de winkelkar stoppen. Maar als ik dan de kritische vraag stel: „Ben je binnenkort jarig of hebben we iets anders te vieren?” dan kunnen ze dit antwoord vaak niet met een „ja” bevestigen. Dus blijft al het moois in de winkel. „Je kunt het wel onthouden voor de volgende keer, wanneer je wél iets kunt kopen.” Het is essentieel onze kinderen te leren zichzelf te beheersen. Je kunt niet alles krijgen wat je hart begeert. Anders kunnen kinderen worden als het bekende Rupsje Nooitgenoeg. Dan is het ene nog mooier dan het andere, blijf je kopen en kopen en ben je nog steeds niet tevreden. Het is juist belangrijk dat we leren tevreden met en dankbaar voor het kleine te zijn. Benoem dit daarom ook richting je kind. „Kijk eens hoe goed we het mogen hebben!”

De praktijk blijkt echter weerbarstig. Gisteren had ik nog een confrontatie met mijn puber. „Bij die en die mogen ze veel meer dan bij ons.” Zucht. Ik dacht dat ik toch wel genoeg

had gezegd hoeveel we ontvangen wat we niet verdiend hebben?

Ik krijg het hen niet aan hun verstand. Ik moet er zelf tussenuit. Dat is het werk van Gods Geest. Hij alleen kan mijn kinderen overtuigen van wat écht belangrijk is. Dáárom kon Paulus zeggen: „Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.” Dan ben je dankbaar en écht gelukkig.

„Bij die en die mogen ze veel meer dan bij ons”

Een mens van nature blijft bezig met vergelijken. We zijn familie van Adam. Het blijft in ons hart zitten. Genade is nodig. Genade kenmerkt zich doordat iemand iets krijgt waar hij geen recht op heeft. Dat is het wonder van het welbehagen. Deze onbevattelijke liefde geeft dan ook wederliefde. Daarom is zo’n (Paulus)hart gevuld met Hem. Dán hebben rupsjes (ein-de-lijk?) geen leven meer.

Uit de pastorie

Separeren en selecteren

Ds. W. Pieters, Elspeet

Wat moet een dominee separeren? En dan ook selecteren? In een preek moet hij separeren, dat is: onderscheid maken. Of beter: hij hoeft geen onderscheid te maken, maar hij moet het bestaande onderscheid benoemen. Onderscheid? Ja, u kunt denken aan het laatste Bijbelboek van het Oude Testament, Maleachi. In hoofdstuk 3 lezen we, dat we het onderscheid zullen zien tussen de rechtvaardige en de goddeloze, tussen hen die God dienen, en hen die Hem niet dienen. Er is dus onderscheid en wát een onderscheid! Momenteel ben ik bezig met een heel ander onderscheid. Ik ben bezig boeken te separeren. Nee, niet te recenseren, maar te separeren. Een boek recenseren is: dat boek bespreken voor de lezers van een krant of een blad. Dat heb ik ook wel gedaan – al is dat niet het eigenlijke werk van een dienaar des Woords. Maar nu ben ik bezig om boeken te separeren en te selecteren.

Als gezin gaan we – onder beding van wat Jakobus schrijft in hoofdstuk 4 van zijn brief – verhuizen. Nu niet zoals ik in mijn eerste bijdrage aan deze rubriek (januari 2019) schreef, van de ene gemeente naar de andere, maar van de pastorie naar een burgerwoning.

In de Nederlandse Hervormde Kerk heeft men bij de invoering van de nieuw kerkorde (1951) besloten dat een predikant met emeritaat moest

gaan, wanneer alle andere mensen in de maatschappij met pensioen gingen. Dat was toen met 65 jaar. De kerk was heel aardig en besloot dat een dominee nog mocht aanblijven tot 1 mei volgend op de pensioengerechtigde leeftijd... In de kerk die, toen de Protestantse Kerk in Nederland ontstond, op de puinhoop achterbleef, is dat kerkordebesluit gehandhaafd. Het is menselijk gesproken te danken aan het kabinet Rutte (ik weet niet meer welk nummer) dat deze leeftijd van het verplichte emeritaat is verhoogd naar 67 jaar. Voor mij betekent dit dat ik op uiterlijk 1 mei aanstaande met mijn gezin de pastorie zal verlaten. Dan is het niet meer "uit de pastorie", zoals deze column heet, maar "de pastorie uit". Omdat wij kleiner gaan wonen, kan ik niet alle boeken meenemen. Dus moet ik separeren: welke boeken wél en welke niet meegaan. Ik ben dus aan het selecteren; elke dag een schap. En de boeken die ik niet meeneem? Die kunt u gratis bij mij ophalen. Ik geef ze graag weg. Ja, het is waar: het gaat over tweederangs boeken. Niet altijd inhoudelijk (soms ook), maar dan toch boeken die niet staan op de eerste lijst "meeverhuizen", maar op de tweede lijst "niet mee-verhuizen". Prediker schrijft: „Van vele boeken te maken is geen einde en veel lezen is vermoeiing van het vlees.” Hoc verum est.

Jouw vragen

Veel mensen vinden dat de Palestijnen recht hebben op de Westbank om er een eigen staat te vestigen. Hebben zij niet een punt? Of is alles voor Israël?

Ds. B.L.P. Tramper

Je hoort er politici geregeld voor pleiten: een tweestatenoplossing. Geef de Joden een staat, Israël. Geef de Palestijnen een staat, Palestina. Alleen zo kan er vrede komen in het jarenlange conflict. Velen in de reformatorische kerken denken er min of meer ook zo ook over. Zeker, zeggen ze, de dag komt waarop de Joden heel Israël bewonen; de Heere zal ervoor zorgen. Tot die tijd zijn we geroepen de vrede te dienen. Dat kunnen we het beste doen door de Palestijnen te helpen aan een eigen staat op de Westbank. Tot voor kort dacht ik er zelf zo ook over. Maar het afgelopen jaar ben ik ervan overtuigd geraakt dat de Westbank, de regio die bestaat uit Judea en Samaria, Israël toekomt. 1. De Joden hebben met Judea en

Samaria een historische band. De aartsvaders leefden er: Abraham, Izak en Jacob. In Hebron liggen zij begraven, met hun vrouwen, Sara, Rebekka en Lea. In de vlakten bij Sichem werd Jozef door zijn broers verkocht. In Silo kwam het volk bijeen. Daar stond de tabernakel. Daar hoorde God de gebeden van Hanna. In de velden van Bethlehem weidde David de kudde.

De Joden zijn in 70 na Christus uit Judea en Samaria verdreven, maar waar ze ook terechtkwamen: de band met het land brak nooit. Diep in hun hart leefde het verlangen dat God Zijn belofte van terugkeer zou vervullen.

Begin vorige eeuw kregen de Joden de toezegging dat Palestina (toen Israël én Jordanië) hun thuisland werd. De Volkerenbond, voorloper van de Verenigde Naties, legde deze belofte in 1922 vast in een mandaat. Van Palestina werd op zeker moment meer dan de helft aan de Arabieren geschonken: het huidige Jordanië. Wat overbleef, was het gebied ten westen van de Jordaan.

Na de Tweede Wereldoorlog stelden de VN voor dát deel ook nog eens te verdelen: een deel voor de Arabische Palestijnen, een deel voor de Joodse Palestijnen. De Joden aanvaardden het delingsplan. Zij riepen in mei 1948 de staat Israël uit. De Arabieren verwierpen het en verklaarden Israël de oorlog.

In 1949 kwam het tot een wapenstilstand. Jordanië bezette vanaf dat moment Oost-Jeruzalem én Judea en Samaria.

Bijna 20 jaar later, tijdens de Zesdaagse Oorlog in 1967, slaagde Israël erin Samaria en Judea én Oost-Jeruzalem op Jordanië te veroveren. In de jaren die volgden, zijn vele Joden er gaan wonen, in de media ten onrechte vaak afgeschilderd als kolonisten.

2. Dat Judea en Samaria én Jeruzalem bij Israël horen, is –heel belangrijk!– in lijn met het internationaal recht. Veel mensen zien dat anders, maar er zijn ook deskundigen die dat wel zo zien. Een van hen is Julia Sebutinde, rechter bij het Internationaal Gerechtshof. De Arabische Palestijnen hebben zelf het delingsvoorstel van de VN in 1948 verworpen. Kunnen zij nú aanspraak maken op de Westbank? Volgens internationaal recht is het zo dat het grondgebied daardoor juist aan Israël toekwam. In 1948 al. Israël kreeg het gebied in 1967 in handen na een verdedigingsoorlog. Internationaal recht zegt: wat je in een verdedigingsoorlog veroverd, hoef je niet per se terug te geven.

Zijn wij niet geroepen pal te staan voor recht en gerechtigheid? Ik ben ervan overtuigd dat het zo is. Daarom zou ik zeggen: zij die in Israël opkomen voor het behoud van het Joodse hartland, verdienen onze hartelijke steun.

NIEUW!

in onze webshop

Wat eten we vandaag?
Schaf de **praktische familyplanner**
van Terdege aan en het **weekmenu** is
voortaan **in één oogopslag duidelijk!**
Natuurlijk kun je ook een kok
achter het menu invullen :-).

terdege
SHOP

We hebben nog veel meer
nieuwe producten!

[TERDEGE.NL/SHOP](https://terdege.nl/shop)

*Teuntje Schot-van Gilst (74)
uit Bruinisse met haar veertig-
ste kleinkind Jacco Schot.*

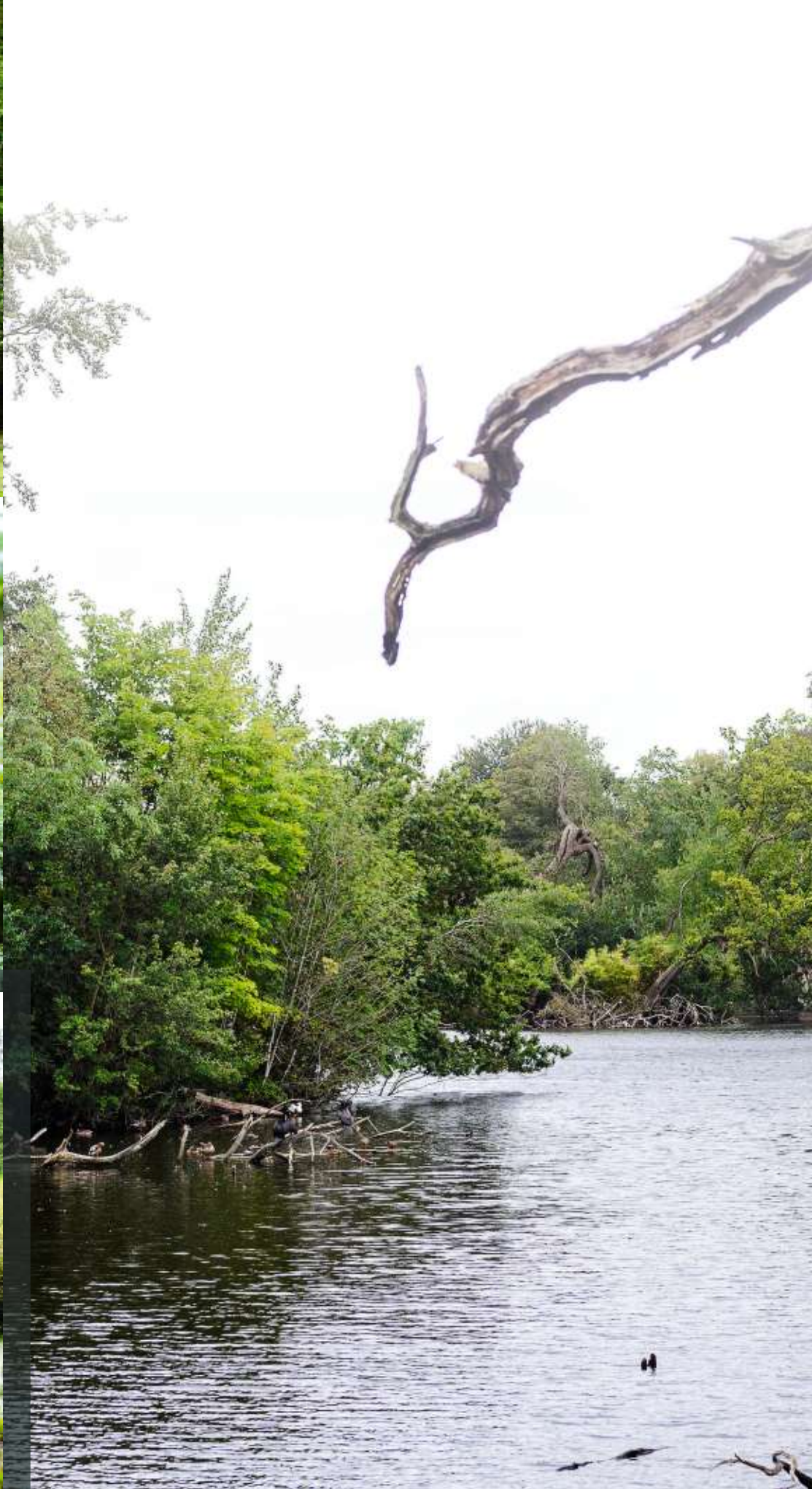
40

BIJZONDERE ABONNEES

„Ik zit hier samen met hem op de schommel: een veertigste kleinkind, is dat niet bijzonder? Hij is vorig jaar geboren in hetzelfde jaar waarin Terdege 40 jaar werd. Ik ben abonnee vanaf het begin, want ik lees graag. In die tijd hadden we nog jonge kinderen, dus die zijn er ook groot mee geworden. Nu komen de kleinkinderen bij

oma om de Kits te lezen. Zelf leg ik Terdege altijd weg tot het weekend, dan heb ik iets gezelligs om te lezen. M'n oudste kleinkind is 27 jaar en Jacco is nu 1 jaar oud. Mijn zoon Rien, zijn vader, vroeg of ze hem mochten noemen naar mijn oudste zoon, die helaas op 7-jarige leeftijd na een fietsongeluk is overleden. In het begin

vond ik dat best even moeilijk, maar nu vind ik het wel mooi dat Jacco's naam nog doorgaat. Dit is m'n 17e kleinzoon, naast 23 kleindochters en ook alweer 4 achterkleinkinderen. En ze wonen allemaal betrekkelijk dichtbij: in Zierikzee en op "Bru", Bruinisse. Zo'n grote familie dichtbij, dat ervaar ik als iets heel bijzonders."

KONINKLIJKE LANDGOEDEREN **DE HORSTEN**

Langs het tuinpad van prins Frederik

Gekromde eiken aan een laan, en
schaatsenrijders op een plas.
Het schiethuis van prins Frederik.
Een tijd die lang vergleden
is. De Horsten: zo fraai.

TEKST: MARTIJN DEN HOLLANDER

BEELD: TINEKE VAN DER EEMS

Vanaf de parkeerplaats aan de Papeweg in Wassenaar voert een lichtgebogen allee richting het theepaviljoen van Koninklijke Landgoederen De Horsten. De klinkers weerkaatsen zacht het middaglicht. Aan een watergang met eendenkorven staat een knoestige beuk. Wind ruist door het bladerdak. Even voorbij een groen bruggetje strekt een gazon zich uit. Rechts van de laan hoge rododendrons, die een poort vormen. Daarachter is het paviljoen. Op het terras zit Korneel Aschman (49), erfgoedadviseur en kenner van landgoederen. De Rotterdammer is naar Wassenaar gekomen om te vertellen over De Horsten.

Zandheuvel

Bij een kop koffie duikt Aschman in de historie van het landgoed, die sterk is verbonden met prins Frederik van Oranje-Nassau (1797-1881). „Prins Frederik verloor na de Belgische Revolutie zijn goederen in België en had nog geen Nederlands buitenhuis. In 1838 kocht hij landgoed De Paauw en Raaphorst, dat hij daarna uitbreidde met onder meer Ter Horst en Eikenhorst. Een horst is een soort zandheuvel in het veen. Vanaf 1854 bezat Frederik zo’n 600 hectare, van Voorschoten tot aan de duinen.”

Het landgoed werd door prins Frederik steeds verder aangekleed en verfraaid. Aschman: „In grandeur mocht hij zijn vader, koning Willem I, en zijn broer –de kroonprins– niet overtroeven. Zij hadden Het Loo en Soestdijk. Na de dood van prins Frederik vererfde het bezit op zijn dochter Marie, getrouwd met de Fürst zu Wied. Zij verkocht de drie Horsten aan haar achternichtje, de

jonge koningin Wilhelmina. Van koningin Juliana ging het bezit over op koningin Beatrix, en vervolgens op koning Willem-Alexander.”

Schietbaan

Vanaf het terras wijst Aschman naar het gazon. „Dit was de schietbaan van prins Frederik. Het paviljoen was het schiethuis. Bij die grote oude taxus ligt nog een aarden

van De Horsten heeft een andere ontwikkeling doorgemaakt.” Een robuust houten hekwerk markeert de grens tussen laan en weide op Raaphorst. Langs de bosrand staat een oude trekker, zalmroze. De wilde cichorei bloeit. Schildmos tooit de liggers van het hek. Op een beheerdersterrein trekt een schuur met een bijzondere gevel de aandacht. Aschman: „Die gevel

„De grootsheid van de parkaanleg is voor Zuid-Holland uniek. En het wordt alleen maar unieker”

wal, als kogelvanger. In een klein gebouwtje stond iemand te kijken of er goed was gericht. Een leuk tijdverdrijf voor de prins en zijn vrienden.”

De daklijsten van het rietgedekte paviljoen zijn rijkversierd. Aschman: „Prins Frederik liet de dienstwoningen op zijn landgoederen in neogotische stijl ontwerpen, chaletachtig. Allemaal hadden ze oorspronkelijk dit soort houtsnijwerk. Het verdween bijna overal, maar hier is het nog behouden.”

Dierentuin

De erfgoedadviseur, die al tien jaar op De Horsten komt, geeft graag een rondleiding over het landgoed. Hij pakt er een plattegrond bij. „We zijn nu op Raaphorst. Ernaast ligt Eikenhorst, en meer naar het zuiden Ter Horst. Tussenin ligt een prachtig ouderwets Hollands weideland-schap. Kenmerkend voor Ter Horst is het bescheiden park met sterrenbosjes van rond 1680, dat nadien nooit echt is aangepast. Elk deel

komt waarschijnlijk van buitenplaats De Loo bij Voorburg. Daar hadden de stadhouders een dierentuin, tegenover Huis ten Bosch. De dieren kwamen mee met schepen van de VOC en WIC.”

Pruisisch

De Horsten is aangelegd in een oud duingebied, met strandwallen die parallel lopen aan zee. In de strandvlaktes bevinden zich veengebieden. Kastelen, zoals het middeleeuwse Raaphorst, werden op de zandruggen gebouwd.

Aschman: „Prins Frederik liet rond 1860 in het westelijke deel van Raaphorst een heel mooi park aanleggen, met een grote vijver. Frederik was getrouwd met prinses Louise van Pruisen. Soestdijk is heel Russisch, door Anna Paulowna. Hier is het heel Pruisisch.

Frederik probeerde zijn landgoederen aan elkaar te verbinden. Hij liet de architecten Zocher en Petzold wegen ontwerpen, zodat hij fraaie ronden kon maken over zijn land-

goederen. Net als de dienstwoningen hadden ook de bruggen en hekken een kenmerkende vormgeving. Hieraan kun je nog steeds het grondbezit van de prins herkennen."

Landschap

De Horsten is een landgoed, niet slechts een buitenplaats. Aschman: „Het moest zichzelf bedruipen door land- en bosbouw. De Horsten is daarin vrij uniek voor de provincie."

De erfgoedadviseur kijkt uit over de door bos omzoomde weiden van Raaphorst. „Petzold was een meester in het scheppen van grootse parklandschappen. Het is gestileerde natuur, romantisch. Het landschap heeft een enorme dieptewerking, terwijl het een vrij smalle strook is, omringd door wegen. Je waant je hier niet in Zuid-Holland." Even verder wijst Aschman op een dikke boom die uit meerdere stammen lijkt te bestaan. „Sommigen zeggen dat dit een boomboeket is, anderen dat een boom gewoon zo kan groeien."

Boothuis

Aan de grote vijver staat nog altijd het boothuis van prins Frederik. Een paar jaar geleden is het helemaal gerestaureerd. Het water rimpelt lichtjes. „Kijk, schaatsenrijders." De insecten scheren langs de waterkant. „Je kon hier varen, en vanaf het terras op het boothuis had je een mooi uitzicht."

Wat de Horsten bijzonder maakt, is volgens Aschman ook de omvang. „De grootsheid van de parkaanleg is voor Zuid-Holland uniek. En het wordt alleen maar unieker, want de provincie raakt steeds voller. >>

Korneel Aschman

KONINKLIJKE LANDGOEDEREN DE HORSTEN is

dagelijks van 9.00-19.30 uur geopend voor wandelaars. Honden zijn niet toegestaan. Betaald parkeren via QR-code of landgoederendehorsten.nl.

KORNEEL ASCHMAN is sinds 2002 werkzaam als deskundige groen-erfgoed. Ook is hij bestuurslid van het Tuinhistorisch Genootschap Cascade en lid van de landelijke monumentencommissie van het Cultuurfonds.

Daarnaast is het landgoed al sinds 1838 in dezelfde familie. Het is weinig aan modagrillen onderhevig.

De wandeling gaat verder over een deken van beukennotjes, langs de enorme taxussen van de schietbaan. Soms doorkruist een kaarsrechte laan of sloot het landgoed. Aschman: „Die zijn aangelegd rond 1711, toen mensen wilden laten zien dat ze begrepen hoe geometrie werkt.”

Verrassing

Opnieuw komt de vijver in zicht, nu vanaf een heuvelachtig deel van het park. De erfgoedadviseur: „Dit is het oeroude duingebied. De Duitse hofarchitect Wentzel ontwierp voor deze plek een fraaie bank in een prieeltje met houtsnijwerk. De uitzichten en de mooie bouwwerken zorgden voor verrassing in het landschap, net als een rode beuk tussen al het groen. Je ziet telkens iets nieuws.”

In de verte zit een aalscholver op dood hout, boven het water. Aan de overkant staat een portierswoning. Aschman laat een foto zien uit 1872, gemaakt op dezelfde plek. Een andere prent toont het prieeltje van Wentzel, dat verdween. „Een überschattig ding.”

Zomerpaleis

Prins Frederik krijgt de laatste jaren meer erkenning, ziet Aschman. „Het schijnt een aimabele man te zijn geweest, een verbinder die aanstuurde op vrede. Zo was hij een steun voor de koning. Hier had Frederik zijn zomerpaleis, in Den Haag het winterpaleis. Daarnaast bezat hij een stadspaleis in Berlijn en het grootse landgoed Muskau. Op Ter Horst organiseerde hij dinertjes, gasten logeerden op landgoed Backershagen. Elk gebouw had een andere functie.”

Frederik wandelde graag door zijn parken. Aschman: „Toen hij ouder werd, liep hij vaak met een krant – zo gaat het verhaal. Dan hoefde hij de mensen niet constant te groeten.” In gedachten was de prins misschien wel in Pruisen. „Daarmee voelde hij zich verwant. Als je hier staat, kan het landschap je zo aan Brandenburg doen denken.”

Seringenberg

„In het voorjaar barst het hier van de bollen. Sneeuwkllokjes, daslook en bosanemonen, bostulpen en boshyacinten. Oude sierbomen zoals de catalpa bloeien dan mooi, met witte bloemtrossen.”

Het wandelpad, in zuidelijke richting, leidt naar het letterlijke hoogtepunt van het De Horsten: de Seringenberg, met bovenop een prieeltje.

Aschman: „In mei is dit superpopulair. Mensen komen speciaal voor de paarse sering.”

Ook naburige landgoederen zoals Backershagen en De Wittenburg hadden een heuvel met een koepeltje erop.

„Deze berg is met kruiwagens aangelegd en ligt er al ruim tweehonderd jaar, sinds 1792. Gaaf hè?”

Boven aangekomen, ontdekt Aschman aan de horizon zijn woonplaats. „O, lachen, kijk, je ziet Rotterdam.” Den Haag is ook te zien, de kerktorens van Delft gaan schuil achter de bomen. „Prins Frederik is bijgezet in de Nieuwe Kerk in Delft. Levenslang was hij de tweede man. Tegelijk denk ik bij hem: „Zalig zijn de vredestichters”, ja toch?” ●

Pindarotsjes

In deze pindarotsjes
zit meer dan alleen
pinda's en chocola.
Extra lekker!

TEKST: TEUNIE LUIJK

BEELD: WILLEMIENE SMITS

INGREDIËNTEN

Voor circa 14 stuks: * 200 g chocolade naar keuze
 * 1 tl zonnebloemolie * 1 banaan * pindakaas
 * handje pinda's (gezouten of ongezouten)

BEREIDING

- * Neem 200 gram chocolade naar keuze. Het mag echte smeltchocolade zijn, maar ook gerust een reep. Pure, melk, of witte chocolade, het maakt niet uit.
- * Smelt de chocolade au bain-marie of in de magnetron. Of in de oven (zie kader).
- * Roer de zonnebloemolie door de gesmolten chocolade.
- * Snijd de banaan in plakjes.
- * Giet in de holtes van een ijsblokjeshouder een beetje van de gesmolten chocolade. Doe er een plakje banaan op en vervolgens een theelepel pindakaas.
- * Verdeel de rest van de chocolade over de holtes. Druk enkele pinda's in de zachte chocolade.
- * Zet de ijsblokjeshouder in de koelkast tot de chocolade hard geworden is.
- * Druk de pindarotsjes uit de houder. Het gemakkelijkst is een houder met een flexibele bodem. Heb je een houder met een harde bodem? Zet hem dan een paar seconden in warm water. De rotsjes gaan er dan gemakkelijk uit.

Tewie Luijk

GOEDE CHOCOLADE

Je hebt mensen die (bijna) verslaafd zijn aan chocolade en mensen die er weinig om geven. Bij die laatste categorie kan het gebeuren dat er chocolade in de kast ligt die toch echt eens op moet. Die kun je prima voor dit recept gebruiken. Maar natuurlijk kun je ook goede (smelt)chocolade kopen. Hoe beter de chocolade, hoe lekkerder de pindarotsjes.

Chocolade kun je op verschillende manieren smelten. Ik ontdekte pas de ovenmethode. Die bevalt me heel goed. Je stelt de oven in op 60 graden. Daarna zet je de chocolade in een ovenschaaltje of pannetje in het midden van de oven. Je wacht rustig af tot de chocolade gesmolten is. Dat kan best een kwartiertje duren. De chocolade brandt niet aan, je hoeft tussendoor niet te roeren en je hoeft er ook niet bij te blijven staan. Je snapt het al: ideaal!

Streekgerechtedag

12 oktober 10-16 uur

Kom langs en
proef Staphorst!

RECREATIEPARK DE MARKPLAS

Wilt u genieten en ontspannen
in de mooie Betuwe? Bij de
Markplas huurt u een luxe
vakantiehuis of glamping lodge.
Het park is omgeven door veel
groen en (zwem)water en is
gelegen naast Molen de Zwaluw.

**Nieuwe
luxe
huisjes**

MARKSTRAAT 1 • OPHEUSDEN • BOEK OP DEMARKPLAS.NL

pl
PORT LAVANDE
exclusive mode

Exclusieve Collectie

webshop & info
www.portlavan.de.com

HARDEMAN
VEENENDAAL

Compleet assortiment
dak- en wandbeplating

Weidehekken • Draadmatten

Bouwstaal • Kokers • Buizen

Balkstaal • Stafstaal

Dubbelstaafs hekwerken

en vele andere producten

bouwproducten.hardeman.nl

deel 3

Vervolg-woordzoeker

Deze vervolgpuzzelserie bestaat uit vier woordzoekers. Daarin moeten allerlei diernamen weggestreept worden. Met de letters die overblijven, kun je nog meer diernamen vormen. Bewaar de oplossingen, want na de vierde puzzel komt de inzendingopdracht.

Streek de 72 namen van de dieren weg en maak nog een diernaam van de negen letters die overblijven.

ANSJOVIS	LUIPAARD
BASILISK	MAKI
BERIN	MEERKOET
BIZON	MUG
BLIEK	NACHTEGAAL
BOKTOR	OEHOE
BOSAAP	OLIFANT
BOSMIER	OTTER
BUFFEL	PAGE
BUNZING	PELIKAAN
COBRA	PINGUIN
EMOE	PINK
EZEL	POOLVOS
FAZANT	POTVIS
FOXTERRIER	RAAF
GEIT	ROERDOMP
GEMS	ROTGANS
GIER	SCHAAP
GORS	SCHAR
GRIET	SCHIMMEL
HAAN	SPECHT
HAVIK	SPROT
HOMMEL	STEEKVLIEG
HOUTDUIF	STEKELVARKEN
KANARIE	STEUR
KAUW	STIER
KEEP	TAPIR
KEVER	TONG
KLOEK	TORTEL
KOEKOEK	TUIMELAAR
KOLIBRIE	VLEERMUIS
KRIELKIP	VOGEL
KUIKEN	WATERJUFFER
KWARTEL	WISENT
LANGPOOT	ZEELT
LEPELAAR	ZWALUW

C	O	B	R	A	A	L	E	P	E	L	R	A	H	C	S
R	L	A	N	G	P	O	O	T	O	N	G	E	U	N	P
M	W	A	T	E	R	J	U	F	F	E	R	W	I	I	A
E	E	G	A	P	R	A	A	L	E	M	I	U	T	T	A
E	P	M	U	G	N	I	Z	N	U	B	G	L	N	K	S
R	E	I	R	R	E	T	X	O	F	N	R	A	E	O	O
K	L	S	R	U	E	T	S	D	I	H	I	W	S	L	B
O	I	L	E	M	M	O	H	P	R	A	E	Z	I	I	V
E	K	L	E	M	M	I	H	C	S	A	T	F	W	B	S
T	A	L	O	L	O	E	I	R	A	N	A	K	O	R	T
N	A	E	E	S	E	P	E	E	K	N	I	P	O	I	E
A	N	Z	H	N	I	T	O	R	T	E	L	G	I	E	K
Z	K	E	O	L	K	U	R	O	T	G	A	N	S	U	E
A	K	Z	E	E	L	T	M	A	L	B	U	F	F	E	L
F	I	U	D	T	U	O	H	R	W	V	L	E	G	O	V
B	A	S	I	L	I	S	K	O	E	K	O	E	K	M	A
S	T	E	E	K	V	L	I	E	G	E	M	S	A	E	R
N	I	R	E	B	E	R	K	R	I	E	L	K	I	P	K
S	I	V	O	J	S	N	A	D	E	L	I	V	A	I	E
R	E	T	T	O	R	P	S	O	R	N	B	T	V	U	N
R	O	T	K	O	B	O	S	M	I	E	R	A	A	F	W
S	C	H	A	A	P	R	I	P	A	T	H	C	E	P	S

Zo lief

DIT HEB JE NODIG:

* Patroon "romper Juul"* Rekbare stof, bij voorkeur ribtricot en (rib)boordstof of soepele jersey, zoals pointellejersey (50 cm)* Garen* Klein stukje rekbare versteviging, bijv. vlieseline H609* 3 Prym jerseydrukknopen, 8 of 10 mm

Lief toch, deze romper?
Met een stukje ribtricot
maak je 'm gewoon zelf.

TEKST EN BEELD: ALIE DRUIJF

VOORAF

- * Dit patroon is ontworpen voor een erg rekbaar stof, zoals ribstof. Houd daarom rekening met een smalle pasvorm wanneer je een gewone rekbare jerseystof gebruikt. Stoffen zonder rek zijn niet geschikt voor dit patroon.
- * Bij deze beschrijving hoort een patroon: "romper Juul". Dit kun je downloaden op: terdege.nl/romper en is beschikbaar tot 30 november 2024.

STAP 1: Knip de patroondelen uit de stof met 1 cm naad rondom, behalve aan de stofvouw. Geef een inknipje ter hoogte van het streepje bij de schouder van voor- en achterpand.

STAP 2: Knip de boordjes uit de stof. Knip een breedte van 4 cm en gebruik voor de lengte de juiste maat uit de tabel (zie pag. 86). Voor de romper heb je zes boordjes nodig; twee voor de halslijn, twee voor de onderkant en twee voor de mouw. Verstevig de middelste 9 cm van de twee boorden die aan de onderkant moeten komen met rekbare versteviging. Knip hiervoor twee keer een strook versteviging

van 3,5 x 9 cm. Je verstevigt dit stuk voor de drukknopen die er straks in komen.

STAP 3: Vouw het boordje voor de halslijn dubbel met de verkeerde kanten op elkaar en speld deze aan de halslijn van het voorpand. Rek hierbij de boord gelijkmatig uit, maar zorg ervoor dat de romper niet uitgerekt wordt. Stik vast op 1 cm van de rand.

STAP 4: Geef een sierstiksels op 2 mm van de kant. Tip: gebruik hiervoor een stretchsteek. Herhaal stap 3 en 4 voor de boord aan de halslijn van het achterpand.

STAP 5: Vouw de schouderdelen over elkaar heen met de inknipjes >>

van voor- en achterpand precies op elkaar. Speld en stik deze met een grote steek alvast dicht op 0,5 cm van de rand. De schouder van het achterpand komt over de schouder van het voorpand.

STAP 6: Speld de mouw met de goede kant op de romper. Zorg dat het midden precies op het inknipje van het voor- en achterpand gespeld is en stik vast op 1 cm van de rand.

STAP 7: Speld en stik de boorden aan de onderkant van de mouw op 1 cm van de rand. Trek de boord iets uit tijdens het naaien, maar zorg ervoor dat de mouw niet uit-

gerekt wordt. Geef een sierstiksel op 2 mm van de kant.

STAP 8: Speld en stik de boorden aan de onderkant van de romper op 1 cm van de rand. Trek de boord iets uit tijdens het naaien, maar zorg ervoor dat de romper niet uitgerekt wordt. Markeer het stuk waar de versteviging geplakt zit met verdwijnstift of krijt, zodat je straks niet per ongeluk de drukknop buiten de versteviging zet. Geef een sierstiksel op 2 mm van de kant.

STAP 9: Leg de romper met de goede kanten op elkaar. Speld en stik het armsgat en de zijnaad dicht

aan beide zijden.

STAP 10: Zet eventueel de naad aan de onderkant vast aan de romper met een trensje. Doe dit ook bij de naad van de mouw. Hiervoor kun je ook een smalle, kleine zigzagsteek gebruiken.

STAP 11: Bevestig de drukknopen volgens de werkbeschrijving op de verpakking. Begin met de middelste drukknop. Bevestig daarna de buitenste drukknopen op 2,5 tot 3 cm afstand van de middelste drukknop. Mocht je een andere afstand mooier vinden, dan kan dat natuurlijk. Zorg wel dat je niet buiten de verstevigde plek komt. ●

7

8

9

10

11

MATENTABEL VOOR DE BOORDEN (IN CM)

Voorpand hals
Achterpand hals
Voorpand kruis
Achterpand kruis
Mouw

50/56 19 18 23 26 12
62/68 22 20 26 30 14
74/80 25 23 30 34 16

Ondergoed met gaten

Saaï is een werkdag nooit, voor ambulancechauffeur Jan de Vries en politieagent Dolf Diender. In elk nummer van Terdege nemen zij de lezers mee op pad.

Smaken verschillen, ook als het gaat om de kleding die je aantrekt als je de deur uitstapt. Het maakt daarbij bovendien nog uit met wat voor vervoermiddel je weggaat.

Waar een hoop mensen niet aan denken, is het meenemen van extra kleding. Waarom zou je een jas meenemen als het best lekker weer is of een paraplu tegen de regen? Als het kouder wordt, zet je toch lekker je kachel in de auto aan? Of de airco als het warm is?

Maar het kan zomaar gebeuren dat de weersomstandigheden omslaan. Autopech op de snelweg is ook heel goed denkbaar. Wie in afwachting van de pechhulp is, wordt dringend geadviseerd om niet in de auto te blijven zitten, maar achter de vangrail dekking te zoeken. Daar sta je dan, in de kou, in de regen of in de fel brandende zon, in je shirtje langs de kant van de snelweg.

Nog erger is het als je plotseling in een ambulance komt te liggen.

Zo ook een mevrouw die even boodschappen gaat doen. Met aan beide kanten van haar fiets volle boodschappentassen, rijdt ze naar huis. Bij het nemen van de bocht gaat het mis. Haar voorwiel raakt de stoeprand en ze komt flink ten val.

Omstanders schieten te hulp en proberen haar op te tillen. Ze heeft forse schaafwonden, maar

ook een zere heup. Dan worden wij gebeld.

Opeens ligt ze in een ambulance en moeten wij als ambulancepersoneel ook nog eens diverse kleren van haar uit doen en kapot knippen voor onderzoek en verzorging.

Onze patiënt begint zich bij voorbaat al te verontschuldigen. Ze heeft namelijk die ochtend niet haar beste ondergoed aangetrokken. Er

We moeten diverse kleren van haar kapot knippen voor onderzoek

blijken nogal wat gaten in te zitten. Dat ziet toch niemand, heeft ze gedacht, er zit tenslotte bovenkleding overheen. Na vandaag gooi ik het wel weg.

Tja, daar lig je dan. Bedenk dus 's morgens goed, wat je eronder aandoet.

Klederdracht, *teken* *van* verbondenheid

Als het Deense koningspaar in juli 2024 een bezoek aan Groenland brengt, zitten de koninklijke koffers vol met traditionele kleding van het land. Ook in Zweden, Noorwegen en Japan kan klederdracht rekenen op koninklijke goedkeuring. Hoe is dat eigenlijk in Nederland?

TEKST: JOSINE DROOGENDIJK **BEELD:** KONGEHUSET.DK

De Deense koninklijke familie draagt bij bezoeken aan Groenland, als teken van verbondenheid, de streekdracht.

Ook de Zweedse koninklijke familie trekt tijdens de Nationale Feestdag klederdracht aan.

Tijdens de bruiloft van prinses Märtha Louise poseert de Noorse koninklijke familie in klederdracht.

Wanneer de jonge koningin Wilhelmina in september 1898 wordt ingehuldigd, wordt ze overladen met cadeaus. Naast juwelen, kunstwerken en een gouden koets krijgt ze ook enkele tentoonstellingen aangeboden. Twee dagen na haar inhuldiging bezoekt ze in het Rijksmuseum een expositie over de Oranje-Nassaus. De Rembrandt-tentoonstelling in het Stedelijk Museum krijgt eveneens koninklijke visite.

Minder bekend is Wilhelmina's bezoek aan een tentoonstelling over klederdracht. Meer dan 240 verschillende kostuums krijgt ze te zien, waaronder enkele uit Nederlands Oost-Indië. De jonge koningin is na afloop zo enthousiast, dat ze de tentoonstelling laat overbrengen naar het Rijksmuseum en vervolgens naar het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. Door slechte opslag gaat een groot gedeelte van de collectie later helaas verloren.

Vijftig jaar na Wilhelmina's inhuldiging wordt er opnieuw een collectie streekdrachten bijeengebracht. De samenstelling verloopt minder soepel dan gehoopt, want door de toenemende mobiliteit en de naoorlogse ontsluiting van het platteland is de lokale kleding sterk op zijn retour. In oktober 1949 wordt de collectie aangeboden aan Wilhelmina, die dan haar ambt al heeft neergelegd. Wilhelmina's blijvende interesse voor klederdracht is niet zo verwonderlijk. Op jonge leeftijd maakt zij al kennis met de streekdrachten van Nederland. Ter

voorbereiding op haar toekomstige taak bezoekt ze –gekleed in streekdracht- verschillende regio's in Nederland om kennis te maken en goodwill te kweken.

Dat de keuze voor klederdracht geen gek idee is, blijkt wel tijdens het bezoek van Wilhelmina en Emma aan Friesland in 1892. Bij aankomst krijgt de twaalfjarige prinses een Fries Kostuum aangeboden, dat de dag erna gelijk gedragen wordt. Of nou ja, gelijk.... Helaas blijkt het aangeboden oorijzer iets te klein en tijdens het aankleedproces raken de kamenners helemaal in de war. Maar eind goed, al goed, want Wilhelmina wordt mede dankzij haar modieuze geste met veel enthousiasme onthaald.

Na de geboorte van Juliana zet koningin Wilhelmina de lijn voort. Als jong meisje wordt Juliana gefotografeerd in de Axelse streekdracht en ook tijdens een bezoek aan Goes draagt de prinses Zeeuwse klederdracht. Na haar huwelijk met Bernhard verdwijnt de nationale kleding uit de garderobe van Juliana, die dankzij haar mondaine echtgenoot kennismaakt met de mode uit Parijs. De vier prinsesjes van Soestdijk krijgen tijdens het jaarlijkse defilé op Soestdijk een heel scala aan streekdracht te zien, maar dragen –net als de meeste leeftijdsgenootjes- geen kostuums. Wel wordt prinses Beatrix in 1964 beschermvrouwe van het Landelijk Comité tot Verzameling van Nederlandse volksklederdrachten, zodat er koninklijke aandacht blijft voor de collectie klederdracht van koningin Wilhelmina.

Veel verder dan de Cadzandse puntbellen die koningin Máxima in haar juwelenkluis heeft liggen, gaat haar interesse in streekdracht niet

Koningin Máxima heeft Cadzandse puntbellen in haar juwelenkluisje liggen, maar veel verder dan dat gaat haar interesse in streekdracht niet. In Zweden is dat wel anders. Koning Gustav III ontwierp in 1778 een Zweeds kostuum voor de adel en burgerij en ook koningin Victoria (1862-1930) hechtte veel waarde aan nationale kleding. Rond 1900 besloot ze klederdracht te gaan dragen en daar moesten de dames aan het hof ook aan geloven, zelfs Victoria's tuinarchitecte Märta Palme. In eerste instantie droeg Palme de streekdracht van de regio Vingåker-Österåker, maar na haar huwelijk startte ze het initiatief voor één nationale dracht. In 1903 bracht Märta het Zweedse kostuum uit in de kleuren blauw-geel. Door diverse politieke gebeurtenissen werd het ontwerp tijdens haar leven nooit een groot succes. Precies tachtig jaar na dato kwam het kostuum van Märta opeens weer volop in beeld toen koningin Silvia tijdens de Nationale Feestdag verscheen in het Zweedse kostuum. Sindsdien is de nationale dracht niet meer weg te denken tijdens belangrijke feestdagen en de verjaardag van prinses Victoria. De jonge prinses Estelle is

het nieuwe boegbeeld voor het Zweedse kostuum, waardoor de lijn naar de nieuwe generatie is voortgezet.

Zweden is overigens geen uitzondering. De Noorse koninklijke familie draagt tijdens de Nationale Dag van Noorwegen ook streekdracht en de Deense familie draagt –als teken van verbondenheid- de streekdracht van Groenland tijdens bezoeken aan het land. (Groenland maakt deel uit van het Koninkrijk Denemarken.) Op normale werkdagen blijft de nationale kleding in Europa echter wel buiten beeld. In de meer traditionele landen, zoals Japan, is dat anders. De keizerin en prinsessen dragen bijvoorbeeld met regelmaat kimono's, zoals de Houmongi: een formele kimono met kleurrijke motieven.

De keuze voor traditionele kleding sluit naadloos aan bij de strenge hofcultuur. Desondanks zien we in Japan ook steeds vaker moderne mantelpakjes en avondjurken. Het is nu dus wachten op een nieuw boegbeeld voor traditionele kleding. Het zou jammer zijn als eeuwenoude technieken en rijke streekverhalen verdwijnen. Niet iedere vooruitgang is een verbetering. ●

Puzzels

Jenneke van der Jagt &
Miranda van der Hart

SPELREGELS:

1. Elke goede oplossing levert punten op. Hebt u vragen over puzzelaantal e.d., stuur dan een aan uzelf geadresseerde, gefrankeerde retourenvelop mee.
2. Zolang de antwoorden nog niet in Terdege staan, kunt u uw puzzeloplossingen inzenden (eventueel twee afleveringen tegelijk).
3. Eén inzending per abonnementadres.
4. Wie in totaal 200 punten heeft, ontvangt een prijs. Overgebleven punten (staan vermeld achter de naam van de winnaar) gaan mee naar de volgende ronde.
5. Stuur oplossingen op één briefkaart (gebruik alleen een envelop als u een gefrankeerde retourenvelop meestuurt) naar: Miranda van der Hart, Kersenweg 1 A 4416 PT Krui-ningen of naar puzzelbox@kliksafe.nl. Vermeld de puzzelnummers en uw adres.
6. Zendt u voor het eerst in, zet dan 'nieuw' op uw briefkaart.
7. Prijswinnaars verliezen hun punten als ze een jaar niet hebben ingezonden. Ze beginnen dan weer met nul punten.

C-27 SLANGDOORLOPER

3 PT

De laatste letter van een woord is de eerste van het volgende.

1. voedingsmiddel, 2. rechercheur, 3. zelf-zuchtige, 4. beker, 5. puzzel, 6. vrouw van Jozef, 7. edelgas, 8. koningin, 9. zekerheid, 10. lekkernij, 11. getalmerk, 12. gevaar, 13. modder, 14. daadkracht, 15. azijn, 16. stuk grond, 17. vreemde munt, 18. verschillend, 19. elektrode, 20. dopheide, 21. eenheid van stroom, 22. dampkring, 23. blut.

Inzenden: de twee woorden die ontstaan op de even en oneven cijfers.

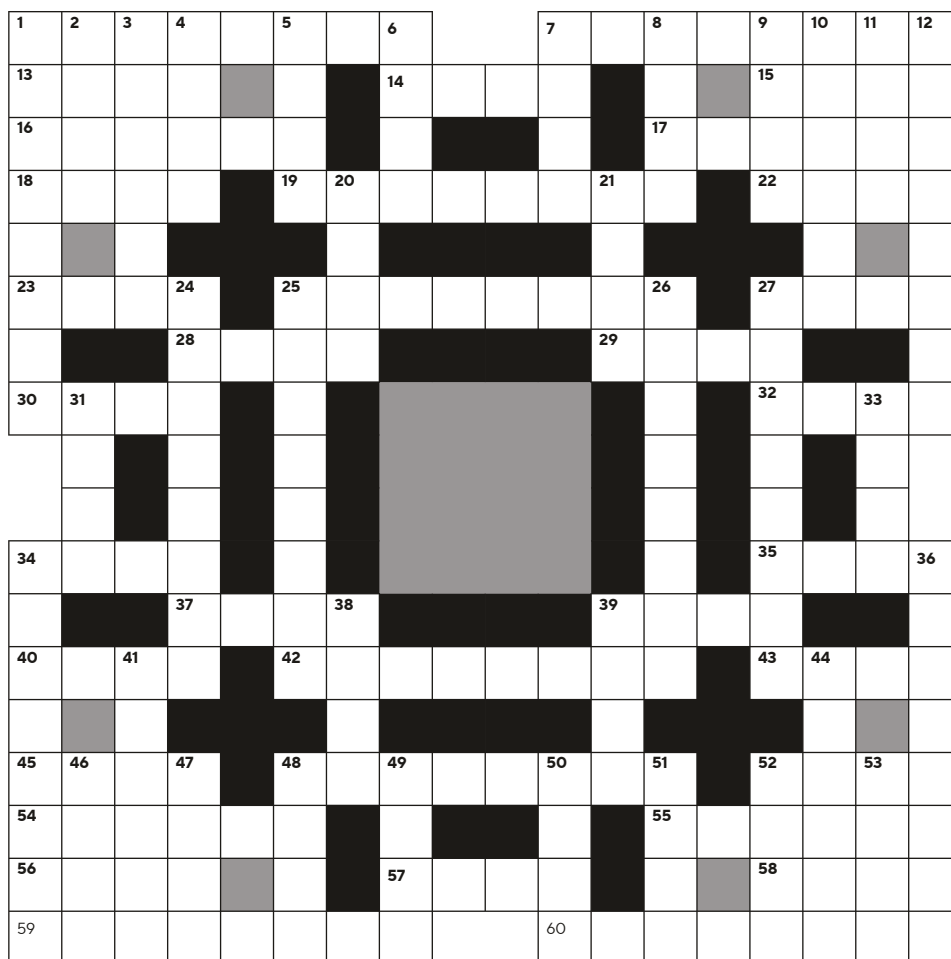
1					2		i			3			
6				i		5					4		
				7				i		8			
	11						10					9	
			12					13				i	
				16				15					
17													
	18				i		19				20		i
			23					22					21

B-27 KRUISWOORDPUZZEL 2 PT

Horizontaal: 1. vaargeul, 7. dogma, 13. binnen, 14. rommel, 15. houding, 16. ambtsgebied, 17. afloop, 18. toespraak, 19. verbonden, 22. zorg, 23. boete, 25. schaduw, 27. dunner, 28. plakband, 29. lef, 30. drug, 32. paradijs, 34. worp, 35. Bijbelboek, 37. moment, 39. droog, 40. hoon, 42. bloem, 43. muziekinstrument, 45. bleekmiddel, 48. geestelijke, 52. vogel, 54. laan, 55. mening, 56. keep, 57. kruid, 58. land in Zuid-Amerika, 59. gevaar, 60. deel van een huis.

Verticaal: 1. oversteek, 2. meer in Canada, 3. plaats in Vlaanderen, 4. slot, 5. berggeit, 6. lastdier, 7. kleur, 8. zwijn, 9. as, 10. alles, 11. gebruik, 12. plaats in Gelderland, 20. brandstof, 21. hetzelfde, 24. asbest, 25. trein, 26. kindersnoep, 27. hoogmoed, 31. Europese hoofdstad, 33. titel, 34.

tijdelijke verblijfplaats, 36. blessure, 38. cobra, 39. rust, 41. senior, 44. appel, 46. voorbij, 47. tegen, 48. hoofddekse, 49. zode, 50. hondenras, 51. amper, 52. bouwstof, 53. Ierland. **Inzenden:** het woord dat ontstaat op de cijfers 59-21-6-42-24-51-5-35-45-11-21-30-2-38.

A 27 BIJBELSE PUZZEL 2 PT

Zoek bij de namen een dier uit de derde kolom. Alle bijbehorende Bijbelteksten staan in de middelste kolom in willekeurige volgorde. De dikgedrukte letters van de dieren vormen de oplossing, van boven naar beneden.

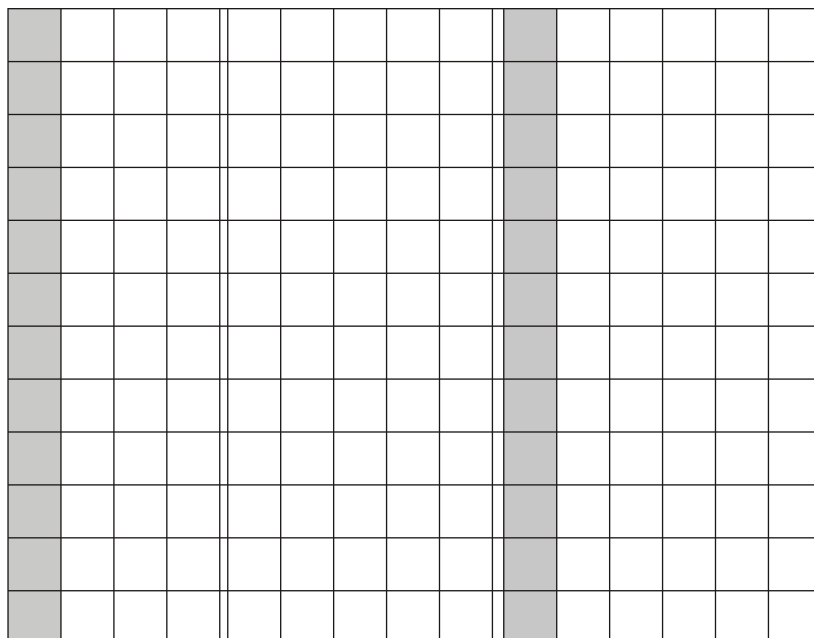
1 Daniël	1 Kronieken 27:30	kwakkels
2 Johannes	Exodus 16:13	kikvors
3 Noach	1 Samuël 16:11	geitenbok
4 Saul	Genesis 27:16	lam
5 Lazarus	Jesaja 53:7	slang
6 Jona	Markus 1:6	pauwen

7 Israël	Exodus 8:2
8 Elia	Job 1:14
9 Salomo	1 Koningen 17:4
10 Mozes	Handelingen 28:3
11 Paulus	Lukas 16:21
12 Obil	Esther 6:9
13 Farao	Exodus 4:3
14 Jezus 1	Koningen 10:22
15 David	Jona 1:17
16 Job	Daniël 6:21
17 Mordechai	Genesis 8:8
18 Jakob	1 Samuël 9:3

raven
adder
ezelin
sprinkhanen
schapen
runderen
honden
vis
duif
kameel
paard
leeuw

Inzenden: de oplossing van de dikgedrukte letters.

D-27 GROEIPUZZEL 2 PT

Gebruik voor de woorden in kolom 2 en 3 de letters van de vorige kolom, plus een willekeurige letter.

1. modder – vuur – zorgelijk, 2. honingbij – bankbiljet – keizerrijk, 3. insecteneter – roede – vreemde taal,
4. zurig – winterkost – bars,
5. Engelse kostschool – besef – gezicht, 6. orgaan – zus van prinses Beatrix – legsel,
7. stand – hert – strop, 8. eer – gebrek – drassige grond, 9. hoogte – kennelijk – stijfsel, 10. tooi – stad in Frankrijk – tramgarage, 11. beroep – plas – gevangenis, 12. borrel – bastion – doorgang.

Inzenden: de woorden die ontstaan op de gekleurde hokjes.

OPLOSSINGEN

A-25. Spreuken 4:5.

B-25. Horizontaal: 1. struif, 6. bijnier, 12. rein, 14. kaki, 16. dia, 18. lus, 20. kop, 22. de, 23. Isai, 24. olijf, 25. mi, 26. elp, 28. dop, 30. fan, 31. ezel, 34. pene, 36. skelet, 37. canule.

Verticaal: 2. tra, 3. re, 4. uitstel, 5. in, 7. ijk, 8. nakijken, 9. ik, 10. eik, 11. edder, 13. TU, 15. spint, 17. iel, 18. lid, 19. sop, 21. oma, 27. pek, 29. om, 30. fel, 32. ze, 33. le, 34. pa, 35. nu.

Horizontaal: 1. balkon, 6. Europa, 12. aalt, 14. sofi, 16. cel, 18. zon, 20. eco, 22. er, 23. knie, 24. item, 25. Ur, 26. nap, 28. sok, 30. opa, 31. oker, 34. zeem, 36. slakom, 37. honger.

Verticaal: 2. aal, 3. la, 4. kliniek, 5. OT, 7. Us, 8. rodelen, 9. of, 10. pie, 11. scene, 13. ho, 15. Koran, 17. era, 18. zes, 19. nik, 21. cup, 27. pol, 29. ok, 30. ome, 32. ka, 33. RO, 34. zo, 35. eg. Studeren, schoolkeuze.

C-25. Duits, Frans, taal, Engels, handel, muziek, economie, gymnastiek, tekenen, wiskunde, biologie, geschiedenis, handenarbeid. Leerkrachten.

D-25. 1. tearoom, 2. stempel, 3. kotelet, 4. systeem, 5. arbiter, 6. breedte, 7. pienter, 8. hortend, 9. integer, 10. stellig, 11. tendens, 12. atelier, 13. veteranen, 14. kasteel, 15. bagatel, 16. Uffelte. Opleidingsniveau.

WINNAARS

200 punten: J. Bogerd-Blankestijn, Dordrecht (3); 400 punten: A.T. van Voorden, Achterberg (0); 600 punten: M. Verhoeven-Moens, Ridderkerk (1); C. van Kralingen, Oud-Beijerland (0); 800 punten: A. Verheij, Papendrecht (5); J. de Jong, Noordeloos (0); 1400 punten: G. Ottevanger, 's Heer-Hendrikskinderen (5); 1800 punten: A.F. Tijssen-de Heer, Opheusden (5); 2200 punten: G.L. Jansen, Kesteren (5); 2800 punten:

H.J. Noteboom, Genemuiden (6); 5000 punten: G. Booij-Sluite, Genemuiden (6); 5600 punten: E. v.d. Akker, Ede (6); 6200 punten: L. Vos-van Hemert, Gameren (6); F. Klaassen, Putten (7); 6400 punten: D.P. Bijl, Elburg (7); 6600 punten: G. Grinwis-de Jong, Ouddorp (4). Graag bij de volgende oplossingen aangeven welk boek u kiest:

Kijk voor de prijzen in de Terdege van 27 augustus.

Abonnement per 1 oktober 2024

Door de stijgende kosten ontkomen we helaas niet aan een verhoging van de abonnementsprijzen. Dat betekent dat met ingang van 1 oktober de volgende prijzen gelden: Jaar incasso: 130,40, Jaar factuur: 131,40, Jaarabonnement maand incasso: 10,95, Halfjaarabonnement incasso: € 64,70, Halfjaarabonnement factuur: € 65,70

Directie Terdege

Origami

Alette Koornneef is getrouwd en moeder van drie jonge kids. Woont in de buurt van de Goudse glazen. Schildert met woorden en tekentablet.

Er zijn van die dingen waar veel mensen graag goed in willen zijn.
Pianospelen, timmeren, taarten bakken, zulk soort vaardigheden.
Ik zou het allerliefst goed zijn in het vouwen van mijn was.
Dat talent mis ik namelijk het meest.

Nu vraagt de gemiddelde huisvrouw zich waarschijnlijk af wat er mis kan gaan bij zo'n simpel huishoudelijke klusje. En daar wringt precies de schoen. Want het is een kunstje dat iedereen geleerd lijkt te hebben, behalve ikzelf.

Als ik bij vriendinnen een verdwaalde wasmand zie staan, verbaas ik me over de keurige vormen en lijntjes. En als ik op de camping de buurvrouw de was zie afhalen, lijkt het alsof ze precies weet wat ze doet. Ik probeer het af te kijken, maar alles lijkt te eindigen in een soort frommel (als dat een woord is).

Het gaat al mis bij de handdoeken. Deed ik die nou eerst in drie delen en daarna in twee, of juist andersom? Hoe krijg je hoeslakens ooit netjes in je kast? En onderbreken, klap je die dubbel of vouw je er een pakketje van? Het zijn van die levensvragen waar ik dagelijks mee rondloop. Dus voel ik me een beetje een vreemdeling. Zeker als mijn man incidenteel de sokken vouwt, die er dan zo veel mooier en ordelijker uitzien dan mijn eigen

propjes.

„Jij hebt je eigen talenten”, troost mijn man me, als ik erover sip. En dat is misschien ook zo. Eigenlijk wil ik gewoon even al die kunstig vouwende vrouwen laten weten dat ze gezegend zijn met een bijzondere gave. Omdat een mens vaak zijn eigen talenten niet

En onderbreken, klap
je die dubbel of vouw je
er een pakketje van?

herkent. Juist iets doen wat klein voelt voor jezelf, kan iets groots zijn voor een ander. We kijken vaak eerder naar wat ontbreekt, dan naar wat we kregen. Dat is jammer!

Dus vind ik het tijd om me neer te leggen bij mijn onkunde, en wel meteen. Ik rol de handdoeken op en gooi alle ondergoed, hup, in laatjes. Lekker snel klaar. Heb ik mooi tijd over om achter de piano te kruipen.

Wonen op nummer 40

Bas en Saskia Mosterd-Kaat wonen aan de Prins Florisstraat 40 in het Zuid-Hollandse Maasdijk //
Het huis kwam vlak voor hun huwelijk precies af.

„Bij de manege
naast ons staan
wel twintig
paarden die ieder
jaar veulentjes
krijgen”

TEKST & BEELD: NIEK STAM

HUIS: „We wonen hier sinds ons huwelijk in 2000. Bas was toen nog vrachtwagenchauffeur. Hij had dit al als nieuwbouwproject gekocht voordat we trouwden, dus dat gaf een prachtig plekje voor ons samen. En spannend: precies twee weken voor ons huwelijk kwam het huis af.”

KLUSSEN: „Het was dus gloednieuw toen we het kochten, maar in 2006 hebben we een dakkapel op de zolder laten zetten, vlak voor de geboorte van onze jongste dochter. Bas heeft toen op zolder twee slaapkamers en een vliering in gemaakt, samen met zijn schoonvader. De verbouwing was precies op tijd af: drie dagen voor de geboorte!”

LIEVELINGSPLEK: „Achter en naast het huis ligt een prachtige ruime tuin, met een grote trampoline voor als de kinderen langskomen. We wonen naast de manege, daar staan wel twintig paarden die ieder jaar veulentjes krijgen. Erg leuk om even te buurten. En verder vinden wij ons dorp Maasdijk heel mooi. We zetten ons ook graag voor de gemeenschap in: Bas als steunfractielid in de gemeenteraad van Westland en allebei lopen we mee met Buurtpreventie. Ook in onze kerk proberen we een steentje bij te dragen.

Dat is nog niet altijd makkelijk: Bas heeft in 2017 twee herseninfarcten gehad waardoor hij zijn werk niet meer kan doen. Samen met gezondheidsproblemen van Saskia door onder andere verkeerde medicatie, heeft dat ertoe geleid dat onze vier kinderen, Priscilla, Jason, Abigaël en Samuël, helaas niet dagelijks hier thuis wonen. Eens in de vier weken zijn ze een weekend bij ons. Dat is erg moeilijk voor ons maar we hopen ook op herstel van de oude situatie, en bij God is alles mogelijk!”

LEUK VOORVAL: „Saskia woonde vroeger op nummer 102 en Bas op nummer 62, als je die getallen van elkaar aftrekt komt je precies op nummer 40 uit!”

8 OKTOBER 2024

Volgende keer

Colofon

Terdege is een reformatorisch familieblad en verschijnt elke twee weken. Terdege is een onderdeel van Erdee Media Groep (EMG). EMG legt van abonnees gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnee)overeenkomst en om u te informeren over producten en diensten van EMG.

Postadres: Terdege, Postbus 613,
7300 AP Apeldoorn
Bezoekadres: Laan van Westenek 12,
7336 AZ Apeldoorn
Telefoon (algemeen): 055 - 5390333
Fax: 055 - 5419318 E-mail: redactie@terdege.nl
Directie: ir. C. Heutink
Hoofredactie: dr. ir. S.M. de Bruijn
Bladmanager: Jeannette Zeeman-van Grol,
tel. 055 - 5390333
Chef-redacteur: Gisette van Dalen-Heemskerk,
tel. 055 - 5390333
Redactie: Jacomijn Ariakhah-Hoekman, Martijn den
Hollander, Annemieke Fieret-van den Berg, Huib de
Vries, Karolien de Jager
Vormgeving: Marthe Kok-Roukens, Jendy Pieterse,
Esther Karman-Rap
Communicatie: Erica Schulenburg-Immink
Abonneeservice: tel. 055 - 5390300,
e-mail: abonneeservice@erdeem.nl
Advertenties: Tel. 055-5390499,
e-mail: advertentie@erdeem.nl
ISSN: 1382-9076
IBAN: NL79 INGB 0000 7195 02
Druk: Damen Drukkers bv Werkendam
Abonnementsprijs: maandincasso € 9,95
De 41e jaargang loopt tot 1 oktober 2024.
Abonnementen kunnen op elk moment ingaan.
Opzegging: Een maand voor einde abonnementspe-
riode, bij voorkeur telefonisch via Abonneeservice
Adreswijzigingen: Schriftelijk, drie weken vóór
ingangsdatum.
Aansprakelijkheid: Terdege is op geen enkele wijze
aansprakelijk voor producten en diensten die aange-
boden worden door adverteerders in deze Terdege.
Dit geldt ook voor de integriteit van de adverteerder.
Meer info: terdege.nl; erdeeservice.nl

Het is verboden Terdege zonder toestemming op te nemen in, of ter beschikking te stellen van een leesportefeuille. Terdege is op geen enkele wijze verantwoordelijk voor de kwaliteit of integriteit van producten en diensten die in de advertenties worden aangeboden.

Voor alle in deze uitgave genoemde toekomstige data geldt Deo volente.

Terdege in braille, grootletter en digitale vorm:
Terdege is in braille, grootletter, digitale en in
gesproken vorm verkrijgbaar bij Bibliotheekservice
Passend Lezen, tel. 070-338 15 00,
E-mail: klanten@passendlezen.nl,
Postbus 84010, 2508 AA Den Haag.

Mirjam den Boer-Neele:
„Zolang ik leef hoop ik tot zegen te zijn, maar ik wil wel graag heengaan.”

* Raouf Leeraar groeide in Friesland op als zoon van een atheïstische Jood en islamitische moeder. Hij schopte het tot luitenant in het Israëlische leger, maar strijdt nu met de pen voor Israël, als directeur Beleid bij de Israel Allies Foundation.

* Ruim twintig jaar was Mirjam Neele het boegbeeld van de VBOK. In 2005 droeg ze haar taken over en verdween ze uit het publieke beeld. „Ik voelde me als een ui die wordt afgepeld, schil na schil.”

* Vanuit een drukke baan als aankomend oncoloog belandde Johan de Raaf op de Theologische School te Rotterdam. Zijn eerste kerkelijke taak was catechiseren, wat hem veel vreugde gaf.

* De gezamenlijke leeftijd van de veertien broers en zussen Van de Bo spoort overstijgt de 1100 jaar. Ze blijven er nuchter onder. „We hebben ons leven niet in eigen hand.”

De volgende Kits
gaat over kastelen.
*Trek je harnas aan,
gesp je zwaard om en
verover het kasteel!*

★ In kwetsbare wijken
wonen mensen „die iets
willen en iets kun-
nen“, ontdekte Mari-
anne de Koning-Lock
(40). Als eigenaar van
De Verbindingskamer
laat ze deuren openen,
zodat het weer licht
wordt in levens en
huizen.

*Niets missen van Terdege?
Neem nu een abonnement.*

ELSPEET, NEDERLAND

WOONHUIS

1977

WWW.TWOONHUIS.NL